

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**“Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ-
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ
ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ ”**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΛΕΖΕΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΑΚΡΗ-ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΠΥΡΓΟΣ-2022

Πίνακας περιεχομένων

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο:ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
1.1 Εισαγωγή	4
1.2 Σκοπός της εργασίας.....	5
1.3 Δομή της εργασίας	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	6
2.1 Ορισμός της οικονομικής κρίσης.....	6
2.3 Παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και επιχειρήσεις.....	11
2.4 Πώς ο τουρισμός στην Ελλάδα μπορεί να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση .	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ	14
3.1 Γενικά.....	14
3.2 Ο Κλάδος του Τουρισμού στην Ελλάδα.....	17
3.2.1 Η Ανάπτυξη της Κρουαζιέρας στην Ελλάδα	28
3.2.2 Εναλλακτικός τουρισμός στην Αττική	31
3.3 Οι Τουριστικές Επιχειρήσεις στην Περιφέρεια Αττικής & στον Δήμο Αθηναίων	36
3.3.1 Εναλλακτικός Τουρισμός στον Δήμο & στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτεύουσας.....	38
3.3.2 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά Δήμου Αθηναίων & Τουρισμός στην Αθήνα .	45
3.3.3 Ξενοδοχειακή Υποδομή Αττικής.....	49
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	55
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	57

Ευχαριστίες

Η ολοκλήρωση και η διαμόρφωση της εργασίας έφτασε σε ένα πολύ καλό τέλος με την καθοδήγηση και τις συμβουλές της κυρίας Μακρή. Θα ήθελα να την ευχαριστήσω θερμά και ολοψυχα για την βοήθεια που μου έδωσε αυτούς τους μήνες καθώς και για την καλή θέληση που είχε ώστε να με αναλάβει ώστε να ολοκληρωθεί η εργασία. Έμαθα καινούργια και σημαντικά πράγματα που με βοήθησαν να κατανοήσω τον πανεπιστημιακό και εργατικό κόσμο καλύτερα. Ευχαριστώ για όλα εκ καρδίας και η υποστήριξη που είχα δεν θα ξεχαστεί ποτέ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο:ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγή

Ο τουρισμός είναι ένας από τους βασικότερους και σημαντικότερους παράγοντες που συμβάλει στην οικονομία της Ελλάδας. Έχει επιρροή άμεσα στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος, της απασχόλησης, στην βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών καθώς και στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και προωθεί την ιστορία της χώρας σε άλλες χώρες. Η ιστορία της Ελλάδας που περιλαμβάνει την ανάπτυξη των γραμμάτων, των επιστημών και των τεχνών και του αθλητισμού είναι μαγνήτης για πολλούς ανθρώπους που έρχονται στην χώρα και ενισχύουν την οικονομία της μέσω του τουρισμού. Πολλά είναι τα είδη του τουρισμού που ενισχύουν την οικονομία μας όπως ο οργανωμένος, ο μαζικός, ο ερευνητικός και ο γαστρονομικός. Μέσα από όλα αυτά έρχεται η ευκαιρία να φανεί η φύση και ο τύπος των τουριστικών υπηρεσιών, η λειτουργία και η οργάνωση των επιχειρήσεων που προσφέρουν τουριστικές υπηρεσίες και η έμφαση που έχει δοθεί στην τουριστική βιομηχανία τόσο από την πλευρά του κράτους όσο και από την πλευρά των ιδιωτικών επιχειρηματιών. Εκτός από την επίδρασή του στην χώρα μας, ο τουρισμός είναι ένα παγκόσμιο οικονομικό φαινόμενο. Η ιδιαιτερότητά του έγκειται στο ότι επιδρά και εντοπίζεται σε πολλά επίπεδα της παγκόσμιας οικονομίας, που έχουν να κάνουν με την προσφορά και την ζήτηση. Γενικώς πολλοί ειδικοί θεωρούν ότι ο τουρισμός αποτελεί εργαλείο ανάπτυξης που προσφέρει πολλά οικονομικά οφέλη τα οποία μπορούν να μετρηθούν αντικειμενικά και να χρησιμοποιηθούν για περισσότερες ιδέες για ανάπτυξη. Όσο αφορά την περιφέρεια Αττικής ο τουρισμός επηρεάζει την πολιτική, οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική ζωή. Έχει έδρα την Αθήνα, την μεγαλύτερη πόλη και την πρωτεύουσα της Ελλάδας αφού οι περισσότερες αφίξεις και διαμονές τουριστών γίνονται σε αυτή μιας που είναι το κέντρο της χώρας. Γενικώς υλοποιείται η μισή παραγωγική δραστηριότητα στην Αττική μέσω του τουρισμού.

1.2 Σκοπός της εργασίας

Ο σκοπός της εργασίας είναι να δείξει πόσο σημαντικός είναι ο τουρισμός για την Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα για τον νομό Αττικής πως έχει δεχθεί και απορροφήσει τον τουρισμό, αφού έχει τεράστια οικονομική επίπτωση αλλά και σε ποιους τομείς και φορείς αυτή η επίπτωση γίνεται με θετικό αποτέλεσμα. Επίσης αναλύει και δείχνει χρηματοοικονομικές τεχνικές, χρηματοδοτήσεις, οικονομικές στρατηγικές, επιχειρηματικά μεγέθη και άλλες περιπτώσεις μέσα στην πάροδο των χρόνων.

1.3 Δομή της εργασίας

Αυτή η πτυχιακή εργασία αποτελείται από 3 κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται γιατί γίνεται η συγκεκριμένη εργασία καθώς εισάγει με λίγα λόγια την σημασία και την συμβολή του τουρισμού στην χώρα και συγκεκριμένα στην Αττική. Στο δεύτερο αναφέρονται πληροφορίες για την οικονομική κρίση και πως οι επιχειρήσεις μπορούν να ενισχυθούν μετά από αυτή. Τέλος στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρονται πληροφορίες για τον τουρισμό, για την επιρροή του στην Ελλάδα καθώς και τη συμβολή του στην οικονομία της χώρας μέσω του εναλλακτικού τουρισμού στον νομό Αττικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

2.1 Ορισμός της οικονομικής κρίσης

Σύμφωνα με τους Κότιο & Παυλίδη (2012) μια κρίση αρχίζει με τη διαταραχή της ομαλής λειτουργίας ενός συστήματος και της αλλοίωσης των αρχικών του ιδιοτήτων. Η αλλαγή εκδηλώνεται, συνήθως απότομα και απρόσμενα και μεταβάλλει τη συνήθη εξέλιξη του συστήματος. Η οικονομική ζωή, μιας που είναι ένα περίπλοκο σύνολο είναι ιδιαίτερα ευάλωτη σε κρίσεις. Μια οικονομική κρίση μπορεί να γίνει από μια ευρεία ποικιλία καταστάσεων όπου ορισμένα χρηματοπιστωτικά περιουσιακά στοιχεία χάνουν ξαφνικά ένα μεγάλο μέρος της ονομαστικής τους αξίας. «Οι οικονομικές κρίσεις έχουν δυσμενείς, έως καταστροφικές επιπτώσεις για τους πληθυσμούς και συνιστούν παράγοντα κοινωνικής οπισθοδρόμησης. Θέτουν σε δοκιμασία θεσμούς, δομές και ισορροπίες συμφερόντων, αλλάζοντας το τοπίο και αναδεικνύοντας νέους παίκτες και νέους συσχετισμούς δυνάμεων. Για παράδειγμα το σκάσιμο μιας οικονομικής φούσκας εκλαμβάνεται ως κρίση, πρόκειται όμως ουσιαστικά για την αναπόφευκτη διόρθωση μιας προϋπάρχουσας παράλογης κατάστασης, μιας παράλογης αύξησης των τιμών, που κάποια στιγμή θα προσαρμοστεί απότομα στην οικονομική πραγματικότητα» (Κότιος & Παυλίδης, 2012).

2.2 Στάδια της οικονομικής κρίσης

Η οικονομία είτε βρίσκεται σε κανονικούς ρυθμούς είτε σε κρίση, δεν είναι ποτέ στάσιμη. Όλα τα σημαντικά μεγέθη της, όπως το επίπεδο του εισοδήματος, της απασχόλησης, της ανεργίας, των τιμών, των εξαγωγών, κ.τ.λ. μεταβάλλονται διαχρονικά. Τα στοιχεία μιας οικονομίας για μεγάλες χρονικές περιόδους, όπως η παραγωγή, η απασχόληση το εισόδημα, δηλαδή γενικά η οικονομική δραστηριότητα άλλοτε αυξάνεται γρήγορα, άλλοτε αργά και άλλοτε μειώνεται. Οι μεταβολές αυτές ονομάζονται οικονομικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι και παρουσιάζουν μια συστηματική κυκλικότητα. Παρότι βέβαια οι οικονομικοί κύκλοι επαναλαμβάνονται, δεν είναι ίδιοι ως προς την διάρκεια και την ένταση τους. Τα στάδια από τα οποία περνάει η οικονομία στη διάρκεια του κύκλου έχουν κοινά χαρακτηριστικά και ονομάζονται συνήθως φάσεις του οικονομικού κύκλου. Τα στάδια αυτά είναι η ύφεση, η άνοδος, η κρίση και η κάθοδος.

Πιο συγκεκριμένα, η φάση της κρίσης είναι η αύξηση των τιμών και είναι πιο έντονη, καθώς η οικονομία κοντεύει να φτάσει στο επίπεδο της πλήρους απασχόλησης. Αρχίζουν τότε να εμφανίζονται ελλείψεις, αρχικά σε ορισμένες κατηγορίες εξειδικευμένης εργασίας και αργότερα σε εργατικό δυναμικό γενικά. Η αύξηση της παραγωγής δυσκολεύει, το κόστος αυξάνεται και η αύξηση των τιμών γενικεύεται. Η οικονομία βρίσκεται στην κορυφή του κύκλου, δηλαδή στο τελευταίο στάδιο της ανοδικής της πορείας. Σε αυτό το στάδιο η οικονομία είναι πιο ευαίσθητη και περισσότερο ευάλωτη στους διάφορους παράγοντες που μπορούν να ανακόψουν την ανοδική πορεία της. Αν αυτό συμβεί, τότε επέρχεται κρίση, η οικονομία έχει ξεπεράσει το ανώτατο σημείο και εισέρχεται στη φάση της καθόδου. Μετά από μια οικονομική κρίση ακολουθείται η ύφεση, η αναζωογόνηση και η άνοδος

Ποσοστά ανεργίας από το 2004 μέχρι το 2020 από την ΕΛΣΤΑΤ

	Ιαν	Φεβ	Μαρ	Απρ	Μαι	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	Σεπ	Οκτ	Νοε	Δεκ	Μέσος όρος έτους
2004	11,0	10,8	10,7	10,6	10,6	10,6	10,6	10,5	10,5	10,4	10,4	10,3	10,6
2005	10,1	10,0	10,1	10,0	10,0	10,1	10,2	10,2	10,2	10,0	9,7	9,6	10,0
2006	9,4	9,4	9,2	9,2	9,1	9,0	8,9	8,8	8,7	8,6	8,9	8,9	9,0
2007	8,8	8,8	8,8	8,6	8,4	8,4	8,3	8,4	8,3	8,2	8,0	8,0	8,4
2008	7,7	7,9	8,1	7,9	7,4	7,5	7,6	7,7	7,7	7,7	7,9	8,4	7,8
2009	8,9	9,0	9,1	9,2	9,3	9,5	9,8	9,8	10,0	10,2	10,5	10,6	9,7
2010	11,0	11,3	11,6	11,9	12,3	12,6	12,8	13,0	13,4	13,9	14,2	14,6	12,7
2011	15,0	15,4	16,0	16,4	16,9	17,3	17,8	18,7	19,1	20,2	20,6	21,2	17,9
2012	21,5	22,2	22,8	23,4	24,1	24,9	25,2	25,6	26,0	26,0	26,4	26,4	24,5
2013	26,7	26,8	27,2	27,6	27,7	27,7	27,9	27,7	27,8	27,7	27,7	27,5	27,5
2014	27,0	27,1	27,0	27,1	27,0	26,6	26,4	26,3	26,1	26,0	25,8	25,8	26,5
2015	25,7	25,6	25,9	25,3	24,8	25,0	25,0	24,7	24,8	24,5	24,4	24,0	25,0
2016	24,2	23,8	23,8	23,5	23,6	23,5	23,5	23,4	23,0	23,3	23,3	23,3	23,5
2017	23,1	22,4	22,0	21,8	21,7	21,4	21,1	20,9	20,9	21,0	21,0	20,8	21,5
2018	20,4	20,5	20,0	19,8	19,5	19,3	19,2	19,0	18,8	18,6	18,6	18,4	19,3
2019	18,5	18,4	18,1	17,6	17,3	17,2	17,1	17,0	16,9	16,7	16,6	16,4	17,3
2020	16,3	15,9	14,4	15,5									

(Πίνακας 1. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Ύφεση

Μετά τη φάση της κρίσης ακολουθεί η φάση της ύφεσης. Η φάση της ύφεσης χαρακτηρίζεται από ένα χαμηλό επίπεδο παραγωγής, αλλά η παραγωγή, η οποία στη φάση της κρίσης έχει μεγάλη πτωτική πορεία, τώρα έχει σταματήσει να μειώνεται. Βρίσκεται δηλαδή στο χαμηλότερο επίπεδο που έφτασε στην περίοδο της κρίσης και παραμένει στάσιμη σ' αυτό το επίπεδο. Η ανεργία έχει φτάσει σε μεγάλες διαστάσεις και συνεχίζουν να είναι μεγάλες, δηλαδή στο επίπεδο που έφτασαν στο τελευταίο στάδιο της κρίσης. Οι τιμές π.χ. που έπεφταν, τώρα σταθεροποιούνται, ενώ τα εμπορευματικά αποθέματα που αυξάνονταν επειδή δεν μπορούσαν να πουληθούν, τώρα δεν αυξάνονται, αφού η παραγωγή μειώθηκε. Ταυτόχρονα, μια σειρά από άλλους δείκτες της οικονομίας διαφέρουν στη φάση της ύφεσης σε σχέση μ' αυτήν της κρίσης. Στη φάση της ύφεσης μπορούμε να πούμε ότι παράγονται μόνο τόσα όσα μπορούν να πουληθούν

Αναζωογόνηση

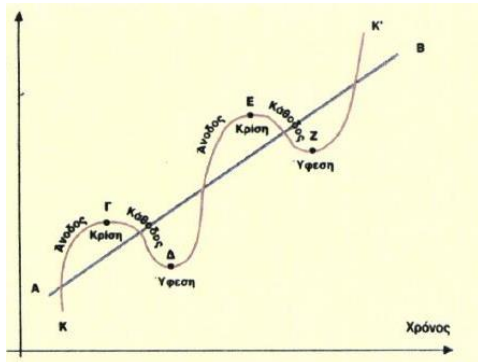
Η φάση της αναζωογόνησης χαρακτηρίζεται από μια ανοδική πορεία του επιπέδου της παραγωγής, αλλά με αργούς ρυθμούς, ενώ αρχίζει επίσης με αργούς ρυθμούς, να υπάρχει ζήτηση εργατικής δύναμης, άρα να μειώνεται και η ανεργία. Άλλο ένα στοιχείο που χαρακτηρίζει είναι η μικρή αύξηση των τιμών των εμπορευμάτων. Συντελείται μια αναδιοργάνωση της κοινωνικής παραγωγής, με κατεύθυνση επίσης και την ανανέωση του τεχνικού εξοπλισμού. Είναι αποτέλεσμα της ανάγκης να μεγαλώσουν ξανά οι διαστάσεις της παραγωγής.

Άνοδος

Μετά τη φάση της αναζωογόνησης, διαδέχεται η φάση της ανόδου. Σ' αυτή τη φάση η κοινωνική παραγωγή έχει ραγδαία άνοδο σε τέτοιο βαθμό που να ξεπερνά το επίπεδο της παραγωγής που είχε επιτευχθεί πριν την κρίση. Στη φάση της ανόδου, έχουμε άνοδο των τιμών των εμπορευμάτων σ' όλους τους κλάδους και ιδιαίτερα σ' αυτούς που παράγουν στοιχεία σταθερού κεφαλαίου, αφού η ζήτηση τους είναι πιο πολύ μεγαλύτερη από την προσφορά τους. Στη φάση της ανόδου, η αύξηση της τεχνικής σύνθεσης του κεφαλαίου, δηλαδή η εφαρμογή τελειότερων τεχνικών στην παραγωγή με τη χρήση επίσης τελειότερων μέσων παραγωγής, συμβάλει στην πιο γοργή άνοδο της παραγωγής μέσω παραγωγής σε σχέση με την παραγωγή ειδών κατανάλωσης,

αφού υπάρχει μεγάλη ζήτηση νέων μέσων παραγωγής. Έτσι, η παραγωγή μέσων παραγωγής ξεπερνά την παραγωγή ειδών κατανάλωσης σε μεγαλύτερο βαθμό, απ' αυτόν που απαιτεί η κοινωνική παραγωγή στη συγκεκριμένη φάση. Επομένως, αρχίζει να εμφανίζεται δυσαναλογία ανάμεσα στην παραγωγή μέσων παραγωγής και στις ανάγκες της κοινωνικής παραγωγής για μέσα παραγωγής.

Επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας σε περίοδο οικονομικής κρίσης

(Πίνακας 2. Πηγή: Λιανός Θ., Παπαβασιλείου Θ., Χατζηανδρέου Α., 2013)

2.3 Παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και επιχειρήσεις

Ορισμός της χρηματοπιστωτικής κρίσης

Χρηματοπιστωτική κρίση ορίζεται η αιφνίδια και σύντομη χειροτέρευση όλων ή ενός συνόλου χρηματοοικονομικών δεικτών, όπως τα βραχυχρόνια τραπεζικά επιτόκια, οι τιμές των χρεογράφων, η χρηματοοικονομική θέση των ιδιωτικών επιχειρήσεων και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα των κρίσεων αποτελούν οι πτωχεύσεις επιχειρήσεων, οι πανικοί στα ταμεία των τραπεζών και στο χρηματιστήριο και γενικότερα, η αποτυχία του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας (Καπόπουλος Π., Λαζαρέτου Σ., 1997).

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	
ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ	ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ
Διεθνές εμπόριο	Κάμψη διεθνούς εμπορίου λόγω της διεθνούς ύφεσης. Η πτώση του παγκόσμιου εμπορίου υπήρξε μεγαλύτερη της πτώσης του παγκόσμιου ΑΕΠ λόγω της υψηλής ελαστικότητας του εξωτερικού εμπορίου ως προς το εισόδημα
Διεθνείς επενδύσεις	Πτώση διεθνών επενδύσεων λόγω μείωσης ρευστότητας, υψηλών επιτοκίων, ύφεσης, αρνητικού επενδυτικού και πεσσιμιστικών προσδοκιών
Ισοζύγιο πληρωμών	Μείωση εισαγωγών και εξαγωγών, προβλήματα στη χρηματοδότηση των εισαγωγών για τις χώρες με χρόνια διαρθρωτικά ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	Υποτίμηση στις χώρες με τα μεγαλύτερα προβλήματα στο χρηματοπιστωτικό τομέα, στο δημόσιο χρέος και στην ύφεση
Διεθνής αναπτυξιακή συνεργασία	Μείωση των πόρων για στήριξη στόχων χιλιετίας και για παροχή ρευστότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες
Εμπορική πολιτική	Μικρή αναβίωση του προστατευτισμού κυρίως με την παροχή κρατικών ενισχύσεων (αναπτυγμένες χώρες) και αύξηση των εισαγωγικών εμποδίων (αναπτυσσόμενες χώρες)
Διεθνής οικονομική διπλωματία	Ενίσχυση του ρόλου του ΔΝΤ, ανάδειξη της Ομάδας των 20 (G20) σε βασικό φόρουμ διαχείρισης των διεθνών επιπτώσεων της κρίσης, δημιουργία νέων μηχανισμών στήριξης στην Ευρωζώνη
Γεωπολιτική	Εξασθένιση των χωρών της Δύσης, ενίσχυση του ρόλου των μεγάλων αναδυόμενων χωρών (Κίνα, Ινδία, Βραζιλία)

(Πίνακας 3 Πηγή:Κότιος Α., Παυλίδης Γ.,2012)

Αίτια χρηματοπιστωτικής κρίσης

Η αγορά χρήματος και κεφαλαίων είναι ίσως η αγορά με την ταχύτερη αντίδραση σε νέες πληροφορίες και πλέον ευάλωτη σε εξωτερικές διαταραχές. Οι τράπεζες μπορούν να περιέλθουν σε καθεστώς κρίσης λόγω εσωτερικών ή εξωτερικών αιτιών. Από τη φύση τους οι τράπεζες αναλαμβάνουν το ρόλο του διαμεσολαβητή μεταξύ αυτών που επιθυμούν να καταθέσουν τις αποταμιεύσεις τους και αυτών που επιθυμούν να δανειστούν για διάφορους λόγους. Οι τράπεζες διατηρούν ένα μικρό μέρος των καταστάσεων σε ρευστό, ενώ τον κύριο όγκο των καταθέσεων τον διοχετεύουν σε δάνεια ή τον επενδύουν σε τίτλους με συγκριτικά πολύ μεγαλύτερη διάρκεια και ικανότητα ρευστοποίησης. Με τον τρόπο αυτόν το τραπεζικό σύστημα συμβάλλει στην αύξηση της ρευστότητας και στον πολλαπλασιασμό της ποσότητας χρήματος. Σε περίπτωση μικρών αναλήψεων ή απόσυρσης καταθέσεων, οι τράπεζες δεν αντιμετωπίζουν κανένα πρόβλημα. Όταν όμως για διάφορους λόγους (π.χ. κλείσιμο μιας τράπεζας, κατάρρευση του χρηματιστηρίου, στάση πληρωμών του Δημοσίου, πολιτικοί κίνδυνοι) δημιουργούνται συνθήκες πανικού και καταθέτες «τρέχουν» να αποσύρουν τις καταθέσεις τους, τότε είναι βέβαια η πλήρης κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος.

Ένα άλλο βασικό αίτιο μιας τραπεζικής κρίσης είναι ο υπερδανεισμός-υπερχρέωση. Όταν τα τραπεζικά ιδρύματα συνάπτουν δάνεια με τρόπο αλόγιστο, βρίσκονται κάποια στιγμή αντιμέτωπα με την αδυναμία πληρωμών. Το πρόβλημα μπορεί να εντοπίζεται όμως και στη ρευστότητα, ειδικότερα στην κακή διαχείριση προθεσμιών. Εξαιτίας ενός παρόμοιου κακού υπολογισμού, ένα τραπεζικό ίδρυμα μπορεί να μη διαθέτει προσωρινά τα κεφάλαια για να αποπληρώσει τις οφειλές του. Ένα τραπεζικό ίδρυμα μπορεί, επίσης να καταστραφεί όταν προβαίνει σε ριψοκίνδυνες πράξεις-κερδοσκοπία.

2.4 Πώς ο τουρισμός στην Ελλάδα μπορεί να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση

Σχετικά με την Ελλάδα είναι γνωστό ότι η οικονομία της βασίζεται σε μεγάλο ποσοστό στον τουρισμό και η οικονομική κρίση θέτει σοβαρά προβλήματα σε αυτήν. Μιας που η χώρα αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς για καλοκαιρινές διακοπές με ελκυστικές προτάσεις απαιτείται μεγάλη προσοχή από τους φορείς του κράτους όσο και των ιδιωτικών επιχειρηματιών που θα επιλέξουν να επενδύσουν στην Ελλάδα στο κλάδο του τουρισμού. Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της, όπως η φυσική ομορφιά, η πλούσια και γνωστή σε όλο τον κόσμο πολιτιστική κληρονομιά και η γεωγραφική ποικιλομορφία προσελκύουν σημαντικές επενδύσεις στον κλάδο του τουρισμού. Έτσι θα ενισχυθεί η εικόνα της Ελλάδας αφενός ως παγκόσμιος τουριστικός προορισμός και αφετέρου ως τουριστική αγορά με εξαιρετικές επενδυτικές ευκαιρίες. Μεγάλες ξένες αλυσίδες εισχωρούν στην ξενοδοχειακή, αεροπορική και τουριστική αγορά γιατί τους δίνεται η ευκαιρία να αυξήσουν τα κέρδη τους και να γίνουν γνωστές εκμεταλλεόμενοι τα παραπάνω θετικά της Ελλάδας κερδίζοντας έτσι η χώρα ένα παραπάνω βαθμό στον αριθμό του ΑΕΠ.

Κάποιες θετικές τουριστικές κινήσεις που γίνονται και έχουν γίνει είναι η ανάπτυξη του τουρισμού σε περιοχές που δεν είχαν αξιοποιησει πλήρως τις δυνατότητές τους. Ακόμη, νέες και εναλλακτικές μορφές τουρισμού φέρνουν κύμα ανανέωσης και επιχειρηματικές ευκαιρίες και συμβάλλουν στο να επιμηκυνθεί η τουριστική περίοδος πέρα από τους καλοκαιρινούς μήνες καθώς φέρνουν και έσοδα στην οικονομία της χώρας. Σαφώς και χρειάζεται να γίνει η κατάλληλη στελέχωση του ελληνικού τουρισμού με ανθρώπινο δυναμικό κατάλληλα εκπαιδευμένο ώστε να ανταπεξέλθουν ικανοποιητικά στις νέες απαιτήσεις του τουρισμού. Σημαντικό βήμα προς την επιτυχία τέτοιων σκοπών είναι οι εφαρμογές στρατηγικών προγραμμάτων μέσω προβολής, διαφήμισης και μάρκετινγκ, τα οποία θα εφαρμόζονται με συνέπεια, εντατικότητα, συστηματικότητα και εναλλακτικών λύσεων, από τους κρατικούς φορείς και επιχειρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

3.1 Γενικά

Η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί μια από τις 13 περιφέρειες της Ελλάδας και μια ιστορική περιοχή με πολλά αξιοθέατα να δει ο επισκεπτόμενος. Περιλαμβάνει το νοτιανατολικό τμήμα της Στερεάς Ελλάδας και καλύπτει 3.808 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Μέσα στην περιφέρεια συμπεριλαμβάνονται, εκτός του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας, οι πόλεις της Ελευσίνας, του Λαυρίου, των Μεγάρων, του Μαραθώνα, ένα μικρό κομμάτι της Πελοποννήσου καθώς και τα νησιά Σαλαμίνα, Πόρος, Αίγινα, Σπέτσες, Ύδρα, Κύθηρα και Αντικύθηρα. Αποτελεί την πρώτη σε πληθυσμό και πιο πυκνοκατοικημένη περιφέρεια της Ελλάδας, αφού σε αυτήν βρίσκεται η Αθήνα, η πρωτεύουσα της Ελλάδας, συγκεντρώνοντας το 1/3 του πληθυσμού της χώρας, δηλαδή 3.761.810 (σε σύνολο πληθυσμού 10.724.599 άτομα). Με έδρα την Αθήνα, παράγει 38% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας. Έχει το 5ο χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας στη χώρα, μετά την άνοδο κατά 0,6 μονάδες το 2004 στο 9,2% του εργατικού δυναμικού με μέσο χώρας 10,5%. Η μεγαλύτερη επιφάνεια της Περιφέρειας Αττικής καλύπτεται από δάση και ημιφυσικές εκτάσεις (θαμνώδεις εκτάσεις, ποώδη βλάστηση κ.λπ.). Οι τεχνητές περιοχές (αστική οικοδόμηση, βιομηχανικές και εμπορικές ζώνες, δίκτυα συγκοινωνιών κ.α.) καλύπτουν ένα σημαντικό τμήμα της περιφέρειας, το μεγαλύτερο σε σύγκριση με τις άλλες περιφέρειες της Ελλάδας, γεγονός που υποδηλώνει τα προβλήματα τα οποία έχουν προκύψει από την υπερβολική οικιστική δόμηση. Ως περιοχή παρουσιάζει ενδιαφέρον ανάγλυφο, καθώς συνδυάζει βουνά πεδιάδες και δαντελωτές ακτές. Το κλίμα της Αττικής είναι εύκρατο, μεσογειακό και ήπιο το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου. Παρόλα αυτά υπάρχει μια μεγάλη διαφορά θερμοκρασίας μεταξύ χειμώνα και καλοκαιριού. Ο νομός Αττικής, ο πολυπληθέστερος νομός της χώρας χτυπά δυνατά την καρδιά της Ελλάδας. Ανάμεσα στην Πεντέλη, την Πάρνηθα και τον Υμηττό η Αττική προσφέρει: μουσεία, αξιοθέατα, πάρκα shopping centers, χώρους τέχνης, νυχτερινά κέντρα διασκέδασης, καφετέριες, μπαρ, σινεμά, θέατρα, βιβλιοθήκες, εκπαιδευτικά ιδρύματα και πολλά άλλα που μπορεί να αναζητήσει κάποιος. Παράλληλα προσφέρει εύκολη πρόσβαση στα παράλια της. Η θάλασσα απέχει συνήθως από τις συνοικίες της Αθήνας το πολύ 50 λεπτά καθώς κάποιες περιοχές βρέχονται κυριολεκτικά από τον Σαρωνικό, τον Ευβοϊκό ή τον Κορινθιακό

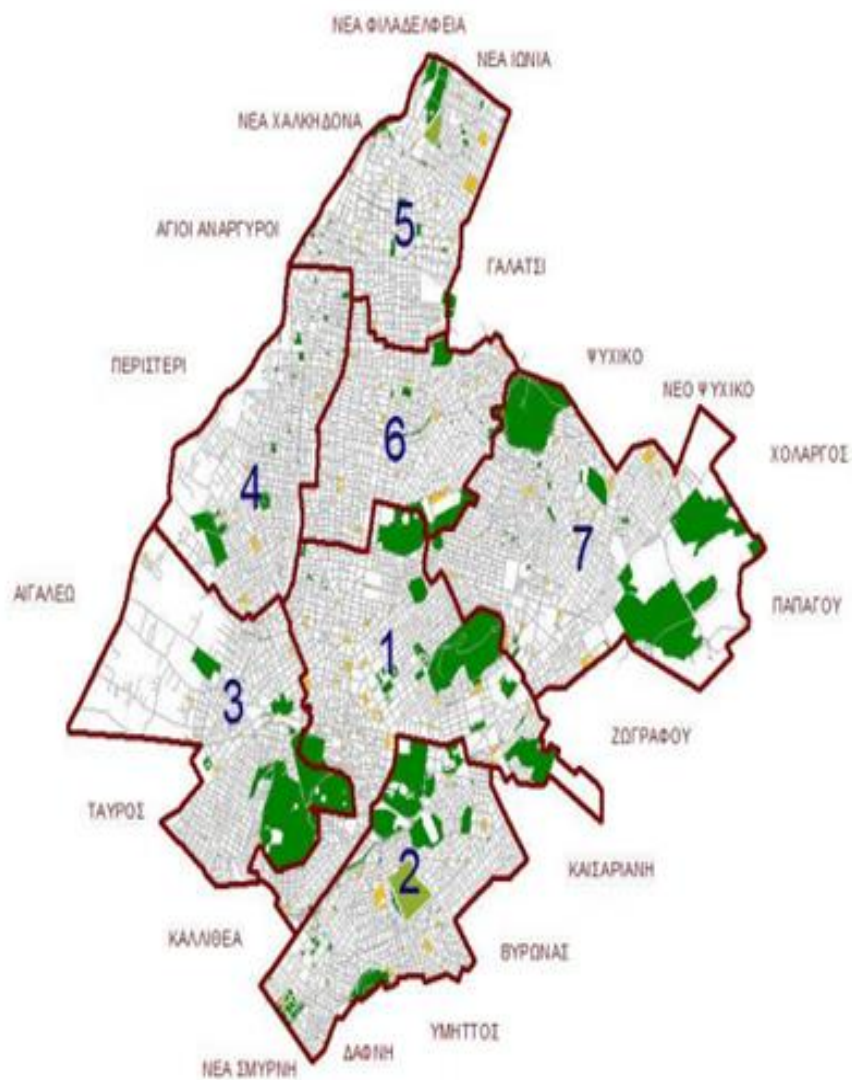
Κόλπο. Η Αττική έχει τρία μεγάλα λιμάνια που συνδέουν την ηπειρωτική Ελλάδα με τα νησιά: τον Πειραιά, την Ραφήνα και το Λαύριο.

Ο Δήμος Αθηναίων είναι έδρα του Κεντρικού Τομέα, στο Αθηναϊκό πεδίο της Αττικής. Καταλαμβάνει έκταση 38.96 τ.χλμ, η οποία χαρακτηρίζεται πεδινή με μικρό υψόμετρο (70μ.) και παρουσιάζει ομαλό γεωμορφολογικό ανάγλυφο με λίγες ήπιες εξάρσεις, ενώ ο πληθυσμός φτάνει 664.046 κατοίκους, ο πολυπληθέστερος Ο.Τ.Α. της χώρας, μετά από τους Δήμους Καλλιθέας και Νέας Σμύρνης.

«Κατανομή μόνιμου πληθυσμού Δήμου Αθηναίων»

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1η	ΙΛΙΣΙΑ, ΚΟΛΩΝΑΚΙ, ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΣ, ΜΟΥΣΕΙΟ-ΕΞΑΡΧΕΙΑ, ΑΓ.ΚΩΝ/ΝΟΣ-ΠΛ. ΒΑΘΗΣ, ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΤΡΙΓΩΝΟ-ΠΛΑΚΑ, ΚΟΥΚΑΚΙ-ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ, ΠΛ. ΑΡΕΩΣ-ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ	75.810
2η	ΖΑΠΠΕΙΟ, ΩΔΕΙΟ, ΠΑΓΚΡΑΤΙ, ΠΡΟΦ. ΗΛΙΑΣ, ΓΟΥΒΑ, ΔΟΥΡΓΟΥΤΙ, Ν. ΚΟΣΜΟΣ, Α' ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ, ΣΤΑΔΙΟ	103.004
3η	ΑΚΡΟΠΟΛΗ, ΑΝΩ-ΚΑΤΩ ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ, ΡΟΥΦ, ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ	46.508
4η	ΚΟΛΩΝΟΣ, ΟΣΕ, ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΛΑΤΩΝΟΣ, ΚΟΛΟΚΥΝΘΟΥ, ΣΕΠΟΛΙΑ, ΝΙΡΒΑΝΑ	85.629
5η	ΑΓ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, ΠΡΟΜΠΟΝΑ, ΡΙΖΟΥΠΟΛΗ, ΑΝΩ ΠΑΤΗΣΙΑ, ΠΑΤΗΣΙΑ	98.665
6η	ΠΛ. ΑΜΕΡΙΚΗΣ, ΠΛ. ΑΤΤΙΚΗΣ, ΑΝΩ ΚΥΨΕΛΗ, ΚΥΨΕΛΗ, ΝΕΑ ΚΥΨΕΛΗ	130.582
7η	ΓΚΥΖΗ, ΠΟΛΥΓΩΝΟ, ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ, ΕΛΛΗΝΟΡΩΣΣΩΝ-ΕΡΥΘΡΟΣ, ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ, ΓΟΥΔΗ, ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΙΚΑ	123.848
Σύνολο		664.046

(Πίνακας 4. Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αθηναίων, 2019)

Χάρτης Δήμου Αθηναίων

(Πίνακας 5. Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αθηναίων 2019)

Ο Δήμος Αθηναίων, η μητροπολιτική Αθήνα και η Αττική αποτελούν ένα ανερχόμενο τουριστικό προορισμό, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, αλλά και τα αποτελέσματα πρόσφατων πρωτογενών ερευνών.

3.2 Ο Κλάδος του Τουρισμού στην Ελλάδα

Αναμφισβήτητα ο τουρισμός συμβάλλει καθοριστικά στην ταχύρρυθμη οικονομική ανάπτυξη και στην δραστική μείωση της ανεργίας στην Ελλάδα. Συνεισφέρει περίπου στο 18% του ΑΕΠ, αν ληφθούν υπόψη του και οι πολλαπλασιαστικές επιδράσεις του στο σύνολο της οικονομίας. Το σύνολο των εσόδων στην χώρα μας από τον τουρισμό είναι μεγαλύτερο από το σύνολο της αξίας των εξαγωγών μας, τόσο των προϊόντων όσο και των υπηρεσιών και καλύπτει περίπου το 40% του ελλείμματος του ισοζυγίου. Με τον τουρισμό δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και απασχόλησης. Στον ελληνικό τουρισμό απασχολούνται άμεσα και έμμεσα περίπου 80.000 εργαζόμενοι το μεγαλύτερο μέρος των οποίων δραστηριοποιείται στην περιφέρεια και σε μικρού ή μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις. Επιπλέον βελτιώνονται τα έργα υποδομής όπως δρόμοι, αεροδρόμια, λιμάνια όπου βοηθάνε στην μετακίνηση των τουριστών και των κατοίκων. Ακόμη μέσω του τουρισμού δημιουργείται η γνωριμία ανθρώπων και συνηθειών, ευνοούνται οι πολιτιστικές ανταλλαγές αλλά και η ανάπτυξη και δημιουργία συναισθημάτων όπως η αλληλοεκτίμηση, η αλληλεγγύη, ο σεβασμός και η συναδέλφωση. Τέλος η χώρα έχει την ευκαιρία να προβάλλει την ιστορία της και γνωστοποιείται ο ρόλος της στην δημιουργία του παγκόσμιου πολιτισμού.

Συνήθως όταν μιλάμε για τουρισμό έχουμε στο μυαλό μας τον ήλιο και την θάλασσα αν και οι περισσότεροι επισκέπτες αναζητούν να δουν και τα αξιοθέατα της περιοχής, αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Συνδυάζουν την ξεκούραση και την αλλαγή με την εξερεύνηση και την ανάγκη για μάθηση της ιστορίας της χώρας. Αυτός ο συνδυασμός προέρχεται και από:

-Το μεγάλο ρεύμα τουριστών που ήρθε στην Ελλάδα στις δεκαετίες του '70 και του '80 προερχόταν από την Βόρεια Ευρώπη. Αναζητούσαν την ζέστη, τον ήλιο και την γαλάζια θάλασσα γιατί πολύ απλά έλειπαν από τις χώρες τους. Όταν η Ευρώπη άρχισε να συνέρχεται από τις καταστροφές του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και οι πολίτες είχαν την χρονική και οικονομική δυνατότητα των διακοπών, άρχισαν να κατεβαίνουν στις χώρες του Νότου. Ήξεραν πως δεν μπορούσαν να έχουν άλλες απαιτήσεις από ένα χαμόγελο, μια ζεστή φιλοξενία, μια χωριάτικη σαλάτα και μια

φέτα καρπούζι-και αυτά τα έβρισκαν (μάλιστα σε πολύ χαμηλές τιμές ιδιαίτερα με τη συναλλαγματική ισοτιμία των νομισμάτων τους).

-τη μακρόχρονη πολιτιστική ιστορία της χώρας έχει αφήσει παντού τα ίχνη της. Δεν υπάρχει τόπος που να μην έχει αναδείξει ή θαυμάσει-από την προϊστορία μέχρι τον μεσαίωνα, καθώς και τον λαϊκό πολιτισμό των νεότερων χρόνων.

-την ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού με την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των Ελλήνων, η οποία προσανατολίστηκε σε μη πολιτιστικά στοιχεία: στο μπάνιο και στην θάλασσα, στην ηλιοθεραπεία και στο φαγητό (παράλληλά με την αυθαίρετη δόμηση των “εξοχικών” και την καταστροφή ή την μόλυνση του περιβάλλοντος).

Στατιστικά Δεδομένα

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η Περιφερειακή κατανομή και συμβολή του τουρισμού ανά περιφέρεια για το 2019 απεικονίζεται στον Πίνακα 6.

Η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας το έτος 2019 ήταν της τάξης 12,5% ή €23,4 δισ. Λόγω της προσεγγιστικής φύσης των στοιχείων του πίνακα, η εικόνα που αναδεικνύει είναι κατά κύριο λόγο ενδεικτική. Παρόλα αυτά είναι εντυπωσιακή η συνεισφορά των Ιονίων Νησιών και της Κρήτης.

Τα έσοδα της Περιφέρειας της Στερεάς Ελλάδας από τον τουρισμό του 2019, αντιπροσώπευαν το 1% (€239 εκατ.) των συνολικών εσόδων της χώρας ενώ η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της Περιφέρειας ήταν 3%. Επίσης σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, το ΑΕΠ της Περιφέρειας της Στερεάς Ελλάδας το 2019 σημείωσε αύξηση κατά +4% (από €8.454 εκατ. το 2017 σε €8.794 εκατ. Το 2019).

Περιφέρεια	% κατανομή εσόδων εισερχόμενου τουρισμού 2019	αναλογία άμεσης τουριστικής δαπάνης 2019 - σε € εκ.	ΑΕΠ Περιφερειών 2019* - σε εκ.	άμεση συμβολή τουρισμού στο ΑΕΠ Περιφέρειας με στοιχεία 2019	κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2017 - σε €
Ν. Αιγαίο	29%	6.861	6.391	107%	18.091
Κρήτη	20%	4.775	9.460	50%	14.366
Αττική	15%	3.437	89.228	4%	22.784
Κεντ. Μακεδονία	13%	2.983	25.732	12%	13.172
Ιόνια Νησιά	11%	2.534	3.297	77%	15.464
Αν. Μακεδονία & Θράκη	2%	583	7.225	8%	11.539
Πελοπόννησος	2%	553	8.359	7%	13.903
Θεσσαλία	2%	471	9.723	5%	12.911
Ήπειρος	1%	347	4.137	8%	11.879
Δυτ. Ελλάδα	1%	341	8.408	4%	12.216
Στερεά Ελλάδα	1%	239	8.794	3%	15.214
Β. Αιγαίο	1%	219	2.579	8%	11.955
Δυτ. Μακεδονία	0%	100	4.124	2%	14.663
Σύνολο Χώρας	100%	23.442	187.456	13%	16.757

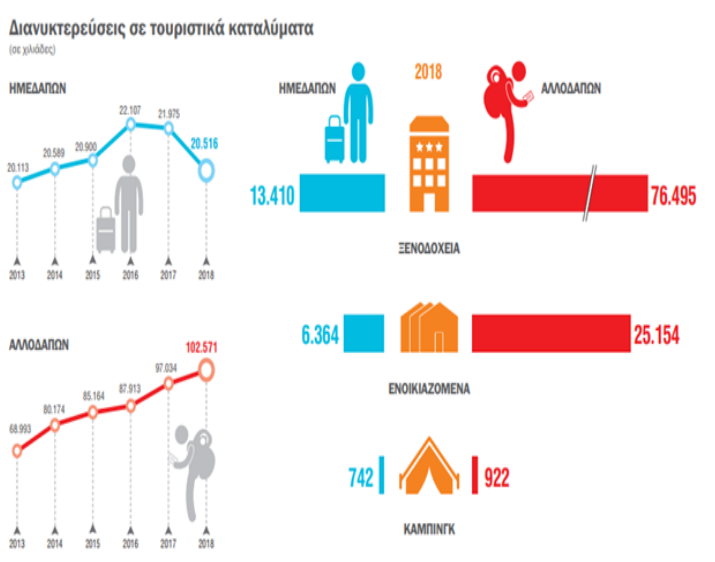
(Πίνακας 6. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Σημαντικά στοιχεία για τον τουρισμό για το έτος 2019 παρουσιάζονται και στους Πίνακες 7,8,9,10,11 και 12.

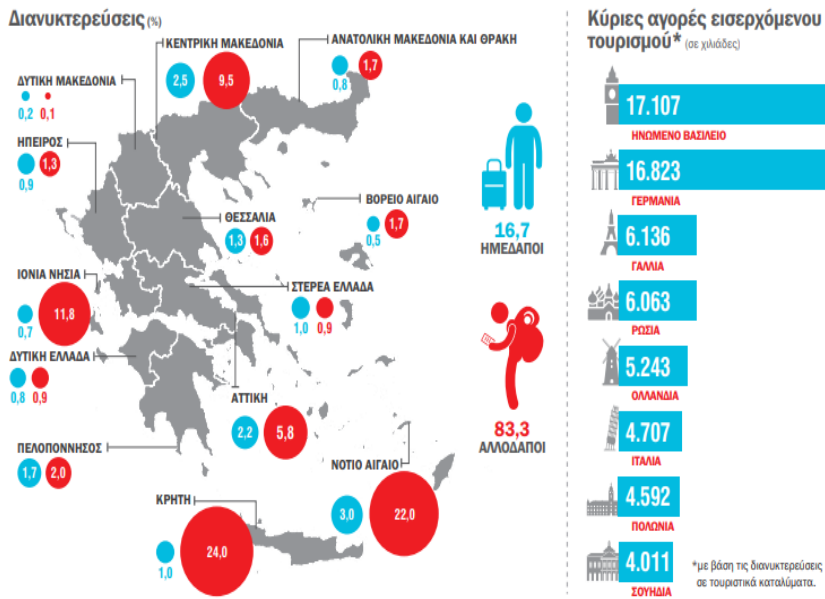
Ο Συνολικός Τουρισμός στην Ελλάδα το έτος 2019

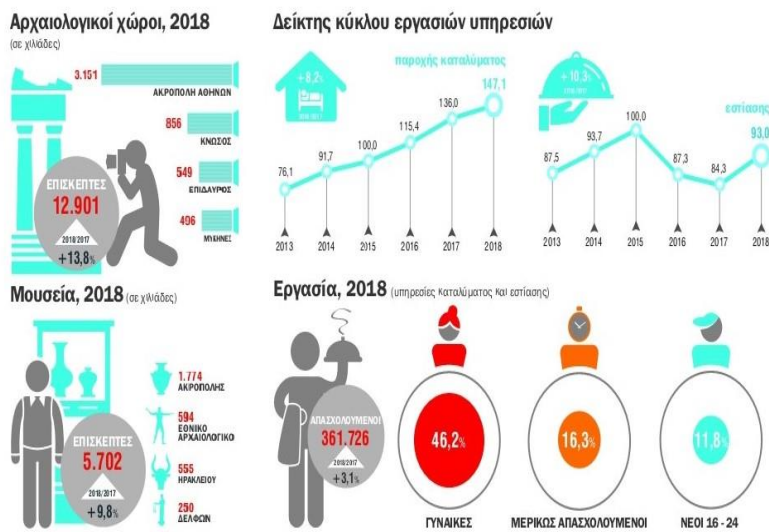
(Πίνακας 7. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

(Πίνακας 8. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

(Πίνακας 9. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

(Πίνακας 10. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Ταξίδια ημεδαπών* (6,6 εκατ.), 2018
(15+ ετών)
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ

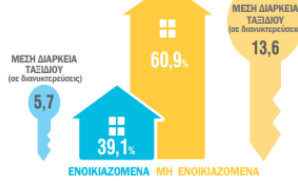
ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ

* με διάρκειά μιας ή περισσότερων διανυκτερεύσεων.

Προσωπικά ταξίδια ημεδαπών (6,3 εκατ.) 2018

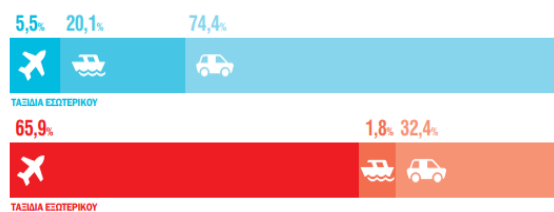
ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ

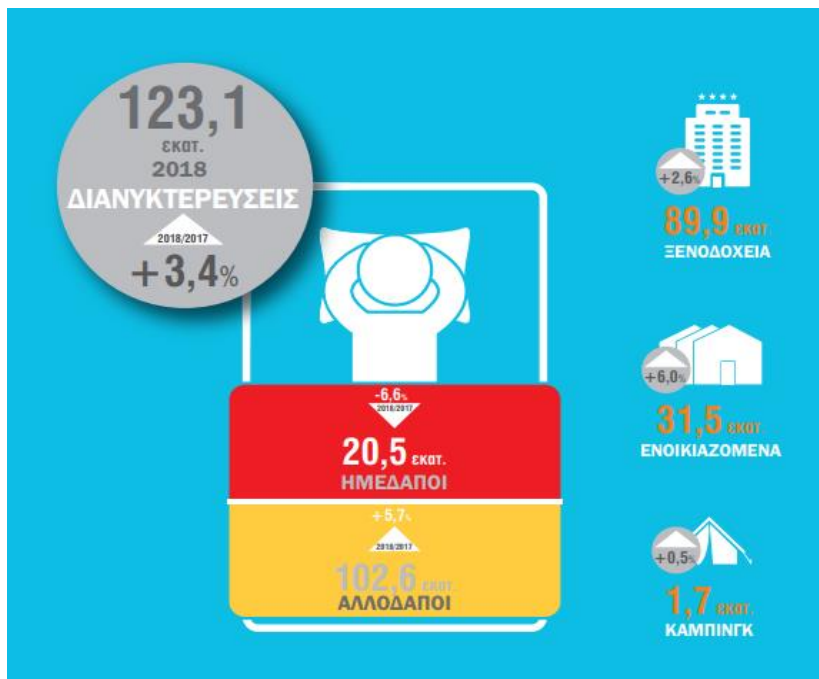
ΔΑΠΑΝΕΣ

ΜΕΣΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

(Πίνακας 11. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

(Πίνακας 12. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Βασικά Μεγέθη του Ελληνικού Τουρισμού το έτος 2019

Η συνολική συμμετοχή του τουρισμού στο ΑΕΠ ήταν 20,8% και με συνολική απασχόληση 21,7%. Η συνολική απασχόληση της χώρας ήταν να εργάζονται 946.200 υπάλληλοι στον τομέα του τουρισμού και με τα ανάλογα παρακλάδια και φορείς του (World Travel & Tourism Council). Τα έσοδα από εισερχόμενο τουρισμό σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδας ήταν 17,7 δισ. € (δεν περιλαμβάνονται τα έσοδα από κρουαζιέρα). Επιπλέον οι αφίξεις μη κατοίκων ήταν 31,3 εκατ. (δεν περιλαμβάνονται οι αφίξεις από κρουαζιέρα), η κατά κεφαλή δαπάνη 564€ (δεν περιλαμβάνονται τα ποσά κρουαζιέρας) και η εποχικότητα ήταν γεμάτη στο 56% με των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο-Αύγουστο-Σεπτέμβριο. Ακόμη η συγκέντρωση προσφοράς ήταν στο 70% των ξενοδοχειακών κλινών, η οποία συγκεντρώνεται σε 4 περιοχές της Ελλάδας (Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας). Τέλος τα μεγάλα και γνωστά 5 αεροδρόμια της χώρας (σε αφίξεις αλλοδαπών) είχαν τους παρακάτω αριθμούς σε επισκέπτες/τουρίστες: Αθήνα (8.810.593), Ηράκλειο (3.256.490), Ρόδος (2.365.520), Θεσσαλονίκη (2.307.587), Κέρκυρα (1.463.288) (Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών, Fraport Greece & Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας).

Τα καταλύματα είχαν τις μεγαλύτερες απώλειες το 2020

Την μεγαλύτερη μείωση στον κύκλο εργασιών κατά 53,4%, μεταξύ των ετών 2020 και 2019 παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης, σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και αφορούν στην εξέλιξη του κύκλου εργασιών για τις επιχειρήσεις που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας με κρατική εντολή τον Μάρτιο 2020, λόγω της πανδημίας της νόσου του κορονοϊού.

Αντιθέτως την μικρότερη μείωση στον κύκλο εργασιών κατά 2,4% παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα Παροχής Νερού, Επεξεργασίας Λυμάτων, Διαχείρισης Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, περίπου 41 δισ. ευρώ χάθηκαν το 2020 από τις επιχειρήσεις, καθώς για το σύνολο των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων της οικονομίας, ο κύκλος εργασιών το έτος 2020 ανήλθε σε 266.083.826 χιλ. ευρώ σημειώνοντας μείωση 13,5% σε σχέση με το έτος 2019, που είχε ανέλθει σε 307.704.921 χιλ. ευρώ.

Την μεγαλύτερη αύξηση στον κύκλο εργασιών κατά 3,1%, μεταξύ των ετών 2020 και 2019 παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία.

Ο κύκλος εργασιών το τέταρτο τρίμηνο 2020 ανήλθε σε 72.243.603 χιλ. ευρώ σημειώνοντας μείωση 8,6% σε σχέση με το τέταρτο τρίμηνο 2019, που είχε ανέλθει σε 79.017.709 χιλ. ευρώ. Την μεγαλύτερη αύξηση στον κύκλο εργασιών κατά 7,1%, μεταξύ του τέταρτου τριμήνου 2020 και του τέταρτου τριμήνου 2019 παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα Δραστηριότητες Σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα. Τη μεγαλύτερη μείωση στον κύκλο εργασιών κατά 47,9%, μεταξύ του τέταρτου τριμήνου 2020 και του τέταρτου τριμήνου 2019 παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης, ενώ τη μικρότερη μείωση στον κύκλο εργασιών κατά 0,4% παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα Χρηματοπιστωτικές και Ασφαλιστικές Δραστηριότητες.

Για το σύνολο των επιχειρήσεων της οικονομίας με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων, για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σε μηνιαία βάση, ο κύκλος εργασιών τον Δεκέμβριο 2020 ανήλθε σε 21.905.296 χιλ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση 7,8% σε σχέση με τον Δεκέμβριο 2019, που είχε ανέλθει σε 23.756.221 χιλ. ευρώ. Τη μεγαλύτερη αύξηση στον κύκλο εργασιών κατά 14,0% τον Δεκέμβριο 2020 σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο 2019 παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα Δραστηριότητες Σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα. Τη μεγαλύτερη μείωση στον κύκλο εργασιών κατά 78,5% τον Δεκέμβριο 2020 σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο 2019 παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία, ενώ τη μικρότερη μείωση στον κύκλο εργασιών κατά 0,2% παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών.

Μέρος από πίνακα για κύκλο εργασιών (σε χιλ. ευρώ) από Διοικητικές Πηγές, διαφόρων επιχειρήσεων. Οι παρακάτω ανήκουν στον τομέα του ταξιδιού, της εστίασης και άλλων παρόμοιων υπηρεσιών που τέθηκαν για πρώτη φορά σε αναστολή τον Νοέμβριο του 2020.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ		Πλήθος επιχειρήσεων σε αναστολή λειτουργίας για πρώτη φορά τον Νοέμβριο 2020	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε χιλ. ευρώ)				ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%) 2020/2019	
Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή		Γ' Τρίμηνο 2019	Δ' Τρίμηνο 2019	Γ' Τρίμηνο 2020	Δ' Τρίμηνο 2020	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο
79	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	41	1.478	1.870	730	308	-50,6	-83,5
86	Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	737	2.481	2.762	2.861	2.631	15,3	-4,7

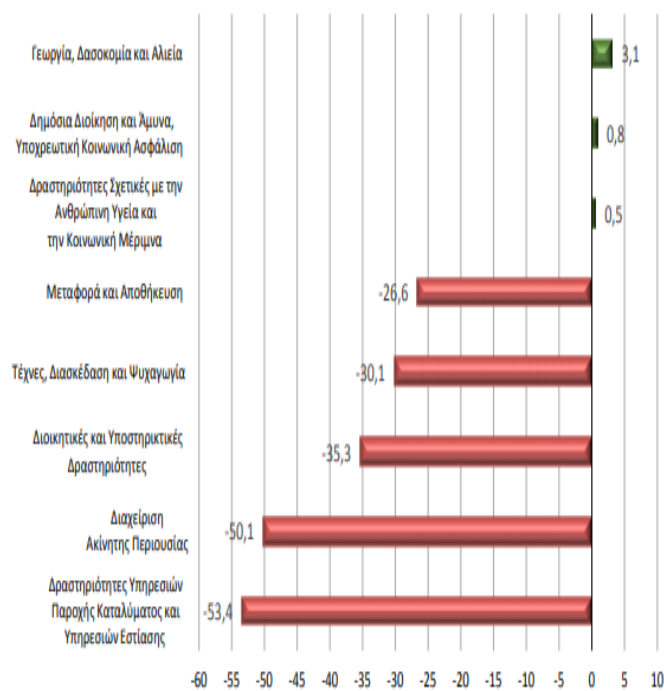
(Πίνακας 13. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Μέρος από πίνακα για κύκλο εργασιών (σε χιλ. ευρώ) από Διοικητικές Πηγές, διαφόρων επιχειρήσεων με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών Βιβλίων. Οι παρακάτω ανήκουν στον τομέα του ταξιδιού, της εστίασης και άλλων παρόμοιων υπηρεσιών που τέθηκαν για πρώτη φορά σε αναστολή τον Νοέμβριο του 2020.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ		ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε χιλ. ευρώ)				ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%) 2020/2019	
Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή	Νοέμβριος 2019	Δεκέμβριος 2019	Νοέμβριος 2020	Δεκέμβριος 2020	Νοέμβριος	Δεκέμβριος
79	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	566	832	35	105	-93,8	-87,4
86	Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	212	207	162	286	-23,6	38,2

(Πίνακας 14. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Μεγαλύτερες μεταβολές (%) Ετήσιου Κύκλου Εργασιών, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων της Ελληνικής Οικονομίας (Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων, έτους 2017), ανά Τομέα Οικονομικής Δραστηριότητας (NACE Αναθ. 2) 2020/2019

(Πίνακας 15. Πηγή: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων)

3.2.1 Η Ανάπτυξη της Κρουαζιέρας στην Ελλάδα

Η κρουαζιέρα αποτελεί μια και μοναδική μορφή “γευσιγνωσίας” διαφορετικών προορισμών, δίνοντας το έναυσμα στους επισκέπτες να επιστέφουν στον τόπο προτίμησής τους. Στην πραγματικότητα προορισμοί παγκόσμιας εμβέλειας όπως η Σαντορίνη, έγιναν γνωστοί μέσω της κρουαζιέρας. Το 2019 η Μεσόγειος αποτέλεσε τη δεύτερη δημοφιλέστερη αγορά (17,3%) μετά την Καραϊβική (34,4%). Η Ελλάδα είναι η Τρίτη μεγαλύτερη χώρα προορισμού στην Ευρώπη. Η άρση των καμποτάζ το 2012 άνοιξε την αγορά σε κρουαζιερόπλοια που φέρουν τις σημαίες ξένων χωρών, τα οποία πλέον μπορούν να επισκεφτούν τα ελληνικά λιμάνια, όχι μόνο ως λιμάνια διέλευσης αλλά και ως λιμάνια αφετηρίας και κατάληξης κρουαζιέρας. Η κρουαζιέρα πέρασε από κρίση τα τελευταία χρόνια, καθώς η γεωπολιτική αστάθεια στην Τουρκία επηρέασε τη δημοτικότητα της Ελλάδας και τα δρομολόγια των εταιριών κρουαζιέρας που συνδύαζαν τις δύο χώρες. Παράλληλα, οι εσωτερικές παθογένειες, όπως η έλλειψη υποδομών και οι πολύπλοκες και χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες, καταπίεσαν την ανάπτυξη του κλάδου.

Παρ’ όλα αυτά, ο κλάδος επιβίωσε και το τοπίο φαίνεται να αλλάζει προς το καλύτερο. Το 2018, η χώρα δέχτηκε πάνω από 4.788.000 εκατομμύρια επιβάτες και υπήρξε συνολική αύξηση 8,5% στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου συγκριτικά με την προηγούμενη χρονιά, σηματοδοτώντας την απαρχή της επιστροφής της εμπιστοσύνης στην περιοχή. Η Ελλάδα όπως είναι γνωστό, αποτελεί πόλο έλξης για τις εταιρείες κρουαζιέρας καθώς παρέχει ένα μοναδικό προϊόν με τεράστιες προοπτικές που έως τώρα παραμένουν ανεκμετάλλευτες. Οι εταιρείες κρουαζιέρας εκτιμούν το ενδιαφέρον της ελληνικής κυβέρνησης να ενισχύσει τον κλάδο. Αναζητούν ανερχόμενους προορισμούς και οι δυνατότητες της Ελλάδας είναι μεγάλες λόγω της Πολυνησίας της και της μεγάλης της ακτογραμμής. Ο Πειραιάς, η Σαντορίνη, η Μύκονος, η Κέρκυρα και το Κατάκολο αποτελούν τους δημοφιλέστερους προορισμούς της χώρας ενώ συνολικά υπάρχουν 40 εθνικοί προορισμοί κρουαζιέρας. Παράλληλα, οι εταιρείες εξετάζουν τρόπους βελτιστοποίησης του προϊόντος που παρέχουν στους ήδη ανεπτυγμένους προορισμούς έχοντας ως γνώμονα την ανάγκη παροχής μια ευχάριστης εμπειρίας διακοπών και την απαιτούμενη ισορροπία με τις τοπικές κοινωνίες. Στο πλαίσιο αυτό

εξετάζονται εναλλακτικοί τρόποι διάχυσης του κόσμου με στόχο και την αύξηση του οικονομικού αντίκτυπου.

Η βιομηχανία της κρουαζιέρας και ο τρόπος να αυξηθούν τα έσοδα του ελληνικού κράτους από αυτή, απασχολούν την ελληνική κυβέρνηση καθώς θετική εξέλιξη είναι ότι έχει βρεθεί ένα κλειδί για την αύξηση των εσόδων. Το κλειδί αυτό λέγεται homeporting, δηλαδή η δυνατότητα τα κρουαζιερόπλοια να έχουν βάση ελληνικά νησιά. Ο κυριότερος λόγος είναι ότι στις περισσότερες μέρες διαμονής των επισκεπτών στην Ελλάδα, μια κρουαζιέρα αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου τουριστικού πακέτου συγκριτικά με τις ελάχιστες ώρες που παραμένουν οι επισκέπτες στα λιμάνια προσέγγισης. Υπάρχουν έσοδα από τους επιβάτες στις εκδρομές, στην διαμονή πριν και μετά την κρουαζιέρα σε ξενοδοχεία, οι αγορές τους στα λιμάνια έναρξης και επιβίβασης καθώς και στα αεροπορικά ταξίδια. Ένας άλλος βασικός λόγος είναι ότι μια εταιρεία, ως διαχειρίστρια πλοίων με έδρα της την Ελλάδα, διατηρεί τα κεντρικά γραφεία της στον Πειραιά, απασχολεί μεγάλο αριθμό ανθρώπινου δυναμικού, αγοράζει καύσιμα και λιπαντικά, προβαίνει σε τροφοδοσίες των πλοίων της στην χώρα, και υλοποιεί ένα πολυδάπανο διαφημιστικό πλάνο προωθώντας την Ελλάδα ως τουριστικό προορισμό.

Στατιστικά Κρουαζιέρας στην Ελλάδα από το 2015 μέχρι το 2019

α/α	ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ	2019		2018		2017		2016		2015	
		Αριθμός αφίξεων κ/ζ	Αριθμός αφίξεων επιβατικών κρουαζιέρας	Αριθμός αφίξεων κ/ζ	Αριθμός αφίξεων επιβατικών κρουαζιέρας	Αριθμός αφίξεων κ/ζ	Αριθμός αφίξεων επιβατικών κρουαζιέρας	Αριθμός αφίξεων κ/ζ	Αριθμός αφίξεων επιβατικών κρουαζιέρας	Αριθμός αφίξεων κ/ζ	Αριθμός αφίξεων επιβατικών κρουαζιέρας
1	ΠΕΙΡΑΙΑΣ	622	1.098.091	524	961.632	576	1.055.559	625	1.094.135	621	980.149
2	ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ	592	980.771	474	749.286	406	620.570	572	783.893	636	791.927
3	ΜΥΚΟΝΟΣ	550	787.490	484	702.256	501	699.304	596	722.517	600	649.914
4	ΚΕΡΚΥΡΑ	420	767.673	413	735.832	410	679.681	481	748.916	407	647.347
5	ΚΑΤΑΚΟΛΟ	199	413.716	221	468.046	271	567.047	274	505.111	242	459.882
6	ΡΟΔΟΣ	258	308.194	210	237.808	248	274.903	299	314.689	340	342.063
7	ΗΡΑΚΛΕΙΟ	204	307.043	187	297.929	131	181.693	165	238.780	170	219.805
8	ΧΑΝΙΑ (ΣΟΥΔΑ)	132	265.956	78	139.944	84	128.067	86	147.915	59	96.612
9	ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ-ΙΘΑΚΗ	133	259.261	90	144.074	50	61.598	77	85.463	112	149.227
10	ΠΑΤΜΟΣ	156	112.721	124	103.126	136	110.878	147	91.785	192	124.476
11	ΝΑΥΠΛΙΟ	88	34.704	75	57.894	86	29.689	94	51.551	62	46.075
12	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	37	32.500	24	13.616	43	28.972	49	26.560	52	37.762
13	ΣΥΡΟΣ	82	26.748	80	18.071	75	24.543	90	26.403	53	21.986
14	ΜΗΛΟΣ	38	23.641	27	16.667	23	9.222	32	14.735	28	15.394
15	ΖΑΚΥΝΘΟΣ	20	17.226	17	14.284	17	13.104	29	25.175	8	5.742
16	ΒΟΛΟΣ	22	12.574	27	31.336	9	7.618	46	37.445	57	67.096
17	ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ	55	10.107	43	9.154	39	7.742	44	12.904	38	10.391
18	ΣΑΜΟΣ	42	9.674	96	14.737	39	10.008	51	43.659	19	10.893
19	ΓΥΘΕΙΟ	19	9.674	18	8.642	16	6.738	33	13.019	23	10.448
20	ΣΥΜΗ	22	9.386	17	6.669	10	5.580	30	14.206	36	16.728
21	ΚΑΛΑΜΑΤΑ	11	9.288	8	7.281	11	8.020	28	28.132	31	38.549
22	ΓΙΤΕΑ	45	5.168	35	3.628	74	14.423	92	14.848	83	17.851
23	ΚΩΣ	19	5.150	10	4.153	16	6.451	41	19.222	41	18.277
24	ΠΑΡΟΣ	27	4.871	17	2.476	16	3.916	23	3.127	25	3.679
25	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	6	4.865	5	1.502	4	2.424	23	18.876	35	26.356
26	ΜΥΤΙΛΗΝΗ	7	3.180	1	260	5	2.482	29	13.923	53	24.894
27	ΚΑΒΑΛΑ	7	2.699	5	1.954	6	3.226	19	6.042	22	12.783
28	ΧΙΟΣ	5	2.328	10	1.766	7	16.445	43	21.933	42	25.229
29	ΛΗΜΝΟΣ	8	2.035	2	346	2	381	14	4.072	41	15.787
30	ΡΕΘΥΜΝΟ	24	1.769	16	741	21	1.301	3	400	11	1.076
31	ΣΚΙΑΘΟΣ	8	1.716	8	8.119	6	3.111	18	6.232	23	8.220
32	ΠΥΛΟΣ	9	1.619	13	2.662	9	1.601	5	1.060	11	3.080
33	ΝΑΞΟΣ	16	1.293	22	3.459	16	4.236	27	2.470	23	4.738
34	ΠΑΤΡΑ	2	1.219	2	1.647	2	952	2	743	3	1.090
35	ΣΚΟΠΕΛΟΣ	5	1.139	5	2.192	3	1.038	8	755	8	735
36	ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ	5	1.053	14	12.650	8	9.088	7	7.623	6	3.090
37	ΚΥΘΗΡΑ	3	500	2	92	5	1.298	18	4.479	4	1.050
38	ΑΝΔΡΟΣ	1	458	0	0	0	0	1	528	2	838
39	ΣΗΤΕΙΑ	0	0	3	1.447	0	0	0	0	1	444
40	ΙΟΣ	0	0	1	680	8	5.048	17	7.113	13	6.700
41	ΑΛΕΞ/ΛΗ (ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ)	0	0	2	584	0	0	0	0	1	278
42	ΛΑΥΡΙΟ	0	0	0	0	26	17.406	65	43.236	55	44.815
43	ΠΡΕΒΕΖΑ	0	0	0	0	0	0	4	556	5	967
	ΣΥΝΟΛΟ:	3899	5.537.500	3410	4.788.642	3415	4.625.363	4307	5.204.231	4294	4.964.443

(Πίνακας 16. Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδας)

3.2.2 Εναλλακτικός τουρισμός στην Αττική

Αστικός τουρισμός

Πρόκειται για τον τουρισμό της πόλης όπως λέει και το όνομα του. Είναι ταξίδι αναψυχής, σε πόλεις, μικρής ή μεγάλης διαρκείας, όπου οι επισκέπτες τουρίστες επιλέγουν τον προορισμό για να βιώσουν ολοκληρωμένες εμπειρίες. Συγκεκριμένα θέλουν να μάθουν την ιστορία, τον πολιτισμό και τον τρόπο ζωής μέσα από περιηγήσεις, εκδρομές, ξεναγήσεις σε μνημεία και αξιοθέατα μιας πόλης. Περιλαμβάνει επίσης, περιήγηση στο περιβάλλον της πόλης, επισκέψεις σε μαγαζιά, βιβλιοθήκες γκαλερί, μουσεία κλπ. Ακόμη, μπορεί ο τουρίστας να πάει σε μέρη για να διασκεδάσει και να ξεφύγει όπως σε καφετέριες, κλαμπ, ντισκοτέκ, καζίνο και άλλα παρόμοια. Η ζήτηση για αστικό τουρισμό σχετίζεται κυρίως με τις αλλαγές του τρόπου ζωής που πραγματοποιούνται τα τελευταία χρόνια. Οι άνθρωποι εργάζονται πιο σκληρά, με μικρές παροχές εργασιακής ασφάλειας και μεγαλύτερη εργασιακή κινητικότητα σε σχέση με το παρελθόν. Χρόνος για καλοκαιρινές διακοπές έχει περιοριστεί αρκετά και ο κόσμος αναζητά να κάνει περισσότερα και μικρότερα ταξίδια. Ταυτόχρονα η μεγάλη ανάπτυξη των αεροπορικών εταιριών χαμηλού κόστους δημιούργησε νέες προοπτικές ανάπτυξης των city-breaks.

Ορειβατικός τουρισμός και τουρισμός πεζοπορίας στην Πάρνηθα

Η Πάρνηθα είναι βουνό της Αττικής, στα βόρεια της Αθήνας. Έχει συνολική έκταση 300 περίπου τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στα χαμηλότερα σημεία της καλύπτεται από πεύκα και από έλατα στα υψηλότερα σημεία της. Χαρακτηρίζεται από πυκνή βλάστηση στην ανατολική της πλευρά που έχει περισσότερη υγρασία. Το κλίμα της Πάρνηθας διαφέρει από τα υπόλοιπα βουνά της Αττικής. Στο βουνό επίσης υπάρχουν 30 είδη θηλαστικών. Έχει πάνω από 700mm (millimetre) ετήσιο υετό, 110 βροχερές ημέρες, 22 ημέρες χιονόπτωσης, με συχνά φαινόμενα τον παγετό και την ομίχλη. Ο ορειβατικός τουρισμός και ο τουρισμός πεζοπορίας είναι κάποια είδη εναλλακτικού τουρισμού που μπορούν να πραγματοποιηθούν στον νομό Αττικής. Η Πάρνηθα προσφέρει δυο οργανωμένα καταφύγια: το Μπάφι και το Φλαμπούρι. Η διαδρομή που είναι πιο δημοφιλής είναι η Χούνη, που έχει απευθείας ανάβαση από τους Θρακομακεδόνες στο καταφύγιο Μπάφι. Οι διαδρομές που παρουσιάζουν ενδιαφέρον

είναι μερικές δεκάδες όπως και οι συνδυασμοί που μπορούν να γίνουν, καθώς υπάρχουν ιδανικές συνθήκες για την μύηση και εξοικείωση των ανθρώπων με την ομορφιά και τις απολαύσεις και τις απαιτήσεις του βουνού.

Πεζοπορικές, ορειβατικές και διαδρομές για περίπατο στο βουνό της Πάρνηθας

Πεζοπορικές περιοχές

1. Γύρος κορυφών από Αγία Τριάδα
2. Αμυγδαλέζα-Κιάφα Μπούκα-Άγιος Γεώργιος
3. Από το Μπάφι στο Φλαμπούρι μέσω Θερίζας
4. Αυλώνας-Σαλονίκη-Μόλα
5. Οι μικρές κορφές γύρω από το Μπάφι
6. Χάραδρος-Μόλα
7. Από τη Χούνη στο Μπάφι
8. Κύκλος στο Κατσιμίδι
9. Άγ. Γεώργιος Κεραμίδι-Άγ. Τριάδα
10. Στην Κορομηλία και το Μεσιανό Νερό
11. Άγ. Μερκούριος-Λάκκα Μηλιάς-Σαλονίκη
12. Μακρυχώραφο-Μόλα
13. Μ. Ντάρδιζας-Άγ. Γεώργιος Κεραμίδι
14. Κυκλική πορεία στο Πλατανάκι
15. Μόλα-Σαλονίκη-Λημικό
16. Από τη Χούνη στο Φλαμπούρι
17. Κυκλική πορεία στο Βούντημα
18. Κύκλος Γκούρας

19. Θρακομάκεδόνες-Χούνη-καταφύγιο Φλαμπούρι
20. Σκούρτα-Μπόρσι
21. Άγ. Μερκούριος-Μόλα
22. Φυλή-Ασπρόπυργος
23. Φυλή-Φρούριο Φυλής
24. Δεκέλεια-Μπάφι
25. Σφενδάλη-Μόλα

Ορειβατικές περιοχές

1. Μ. Κλειστών-Άρμα-Σπήλαιο Πάνος
2. Αυλώνας-Λημικό-Μόλα
3. Αυλώνας-Σαλονίκι-Μόλα
4. Μ. Κυπριανού-Άγ. Γεώργιος Κεραμίδι
5. Μ. Κυπριανού-Σπήλαιο Πάνος
6. Μ. Κυπριανού-Διασέλο Πάνος
7. Κλημέντι-Σπήλαιο Πάνος
8. Φύλη-Σπήλαιο Πάνος

Περιοχές για περίπατο

1. Στην Κορομηλία και το Μεσιανό Νερό
2. Το μονοπάτι των θηλυκών ελαφιών
3. Το μονοπάτι των αρσενικών ελαφιών
4. Κύκλος από το Κατσιμίδι στη Λάκκα Τσαούση
5. Κύκλος Σκίπιζας

Αρχαιολογικός Τουρισμός σε διάφορες πόλεις μέσα στην Αττική

Ο αρχαιολογικός τουρισμός είναι μια υποκατηγορία του πολιτιστικού τουρισμού και έχει ως κύριο αντικείμενο την επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία, μουσεία κλπ. Η Ελλάδα ως φωτεινό λίκνο του πολιτισμού παραμένει από τα αρχαία χρόνια, πόλος έλξης συνδυάζοντας το φυσικό περιβάλλον, περιοχές με μνημεία και κατάλοιπα παλαιότερων πολιτισμών. Οι τουρίστες επισκέπτονται τους αρχαιολογικούς χώρους για να μάθουν την ιστορία, τον πολιτισμό, την κουλτούρα και τις παραδόσεις της Ελλάδας που υπάρχουν από αρχαιοτάτων χρόνων σε συνδυασμό με την αναψυχή και την χαλάρωση. Δίνει επίσης την δυνατότητα για πολιτιστική και περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση μέσα από τοπία εξαιρετικής αρχιτεκτονικής, αρχαιολογικής ιστορικής αισθητικής και οικολογικής αξίας. Παρακάτω υπάρχουν πόλεις μέσα στην Αττική όπου μπορεί κανείς να επισκεφθεί για να βρεθεί σε αρχαιολογικούς χώρους:

1. Ακρόπολη
2. Οι κλιτύες της Ακρόπολης
3. Ναός Αθηνάς Νίκης
4. Προπύλαια
5. Άρειος Πάγος
6. Αρχαία αγορά της Αθήνας
7. Παλαιό και νέο Βουλευτήριο
8. Ναός Ηφαίστου
9. Αρχαιολογικός χώρος Κεραμεικού
10. Αρχαιολογικός χώρος Ελευσίνας
11. Τύμβος του Μαραθώνα
12. Τα αρχαία φρούρια Πάρνηθας
13. Ναός του Ποσειδώνα
14. Ναός Αρτέμιδας (Βραυρώνα)
15. Αρχαίο θέατρο Θορικού
16. Ωδείο Ηρώδου του Αττικού
17. Θέατρο του Διονύσου
18. Ελλάνιο όρος, Ναός του Δία
19. Μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη
20. Πύλη του Ανδριανού
21. Βιβλιοθήκη Ανδριανού
22. Ναός Ολυμπίου Διός
23. Πνύκα
24. Αρχαία τείχη Πειραιά
25. Αρχαιολογικό πάρκο Ακαδημίας Πλάτωνος
26. Λουτρό των αέρηδων

27. Μνημείο Φιλοπάππου
28. Αμφιάραείο, Μαυροδήλεσι
29. Πύργος του Μαρκέλλου
30. Αρχαιολογικός χώρος κολώνας στην Αίγινα
31. Μύλοι Αγίας Σαλαμίνας
32. Λύκειο του Αριστοτέλη
33. Ερείπια Μυκηναϊκής Ακρόπολης
34. Ναός της Αφαίας
35. Τύμβος Σαλαμινομάχων
36. Σπήλαιο του Ευριπίδη
37. Τάφος Καραϊσκάκη (Ναός Αγίου Δημητρίου)
38. Αρχοντικό Μπενιζέλων
39. Αρχαιολογικός χώρος Ραμνούντα
40. Αρχαιολογικός χώρος πλατείας Κοτζιά

3.3 Οι Τουριστικές Επιχειρήσεις στην Περιφέρεια Αττικής & στον Δήμο Αθηναίων

Η Περιφέρεια Αττικής είναι η πιο γνωστή και ιστορική περιφέρεια της χώρας. Περιλαμβάνει τις Περιφέρειες: 1. Κεντρικού Τομέα Αθηνών, 2 Νοτίου Τομέα Αθηνών, 3. Βορείου Τομέα Αθηνών, 4. Δυτικού Τομέα Αθηνών, 5. Πειραιώς, 6. Νήσων, 7. Δυτικής Αττικής και 8. Ανατολικής Αττικής. Έδρα της είναι η Αθήνα, η μεγαλύτερη πόλη και πρωτεύουσα της Ελλάδας. Η έκταση της ανέρχεται σε 3.807,0 τ.χλμ. και αποτελεί το 2,9% της συνολικής επιφάνειας της χώρας. Αποτελεί τη δεύτερη μικρότερη σε έκταση περιφέρεια της χώρας. Ωστόσο συγκεντρώνει το μεγαλύτερο τμήμα της οικονομικής, πολιτικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής της επικράτειας. Ως περιοχή παρουσιάζει ενδιαφέρον ανάγλυφο, καθώς συνδυάζει βουνά πεδιάδες και δαντελωτές ακτές.

Η Περιφέρεια της Αττικής εντοπίζεται στο κέντρο της χώρας. Η πλούσια ιστορία, τα πολλά και διεθνούς ακτινοβολίας αξιοθέατα, η συγκέντρωση υπηρεσιών, το μήκος των ακτών, οι εκσυγχρονισμένες υποδομές κ.λπ. είναι μόλις μερικά από τα βασικά πλεονεκτήματα στην προσέλκυση των τουριστών. Τα νησιά του Αργοσαρωνικού, το μήκος των ακτών, η νυχτερινή ζωή, τα εμπορικά καταστήματα είναι μερικοί επίσης παράγοντες που έρχονται οι τουρίστες. Γενικώς σε όλη την Ελλάδα, όχι μόνο στην περιφέρεια Αττικής, οι επιχειρήσεις βρίσκουν συνεχώς καινοτόμες και σημαντικές ιδέες για το πώς θα αξιοποιήσουν τον εισερχόμενο τουρισμό. Σημειώνεται επίσης ουσιαστική αναβάθμιση της επιχειρηματικής λειτουργίας των ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων (ξενοδοχειακών, εστίασης, τουριστικών πρακτορείων, μεταφορικών κ.λπ.), τόσο με την είσοδο στην ελληνική οικονομία και την ανάπτυξη-σε μεγάλο βαθμό με συγχωνεύσεις και εξαγορές- μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων ακόμη και διεθνούς εμβέλειας, όσο και με ουσιαστική βελτίωση της επιχειρηματικής οργανωτικής και επαγγελματικής λειτουργίας των κυρίων μικρών και μεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων που λειτουργούν σε κάθε τουριστική περιοχή. Μέχρι τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, οι επενδύσεις για εκσυγχρονισμό του υπάρχοντος και για δημιουργία νέου ξενοδοχειακού δυναμικού στην Αττική ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτες. Η Αττική λειτούργησε ως κέντρο στο οποίο οι ξένοι τουρίστες διέρχονταν μέχρι να φθάσουν στον τελικό τους προορισμό, στα νησιά ή σε άλλες τουριστικές περιοχές. Η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, που

πραγματοποιήθηκε με ιδιαίτερη επιτυχία, είχε σαν αποτέλεσμα την μεγάλη προβολή της χώρας στο εξωτερικό και τη σημαντική αναβάθμιση των υποδομών της, σε επίπεδο γενικό, τουριστικό και αθλητικό. Στην Αθήνα της μετα-ολυμπιακής εποχής και γενικότερα στην Αττική, παρατηρείται ανάκαμψη του τουρισμού με πληρότητα των ξενοδοχείων να είναι σημαντικά αυξημένα το 2006 και το 2007, σε σχέση με το 2005 και το 2004. Η Περιφέρεια Αττικής υποδέχεται πλέον περισσότερους από 14 εκατ. τουρίστες ετησίως και κατέχει την 15^η θέση στην λίστα των πιο δημοφιλών τουριστικών προορισμών παγκοσμίως.

Παρότι η Αττική, είχε προβλήματα που απορρέουν από την έντονη αστικοποίηση, αποτελεί έναν διεθνούς επιπέδου πόλο έλξης τουριστών. Στην Ελλάδα την περίοδο 2014-2019, σημειώθηκε αύξηση κατά +46% (από 14,7 εκατ. Το 2014 σε 21,6 εκατ. Το 2019) και η Περιφέρεια Αττικής σημείωσε με +84%, από 3,4 εκατ. Το 2014 σε 6,4 εκατ. το 2019. Ήταν από τις πρώτες και υψηλότερες περιφέρειες που έφερε ένα μεγάλο ποσό ρευστού στην χώρα σε εκείνο το χρονικό διάστημα με τις περισσότερες αφίξεις. Πλέον η τουριστική ανάπτυξη της Αθήνας είναι πλέον εφικτή, με σημαντικές θετικές επιπτώσεις για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, ενισχύοντας ταυτόχρονα και τη σταδιακή ανάπτυξη και επέκταση του ελληνικού τουρισμού στο σύνολό του.

3.3.1 Εναλλακτικός Τουρισμός στον Δήμο & στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτεύουσας

Εναλλακτικός τουρισμός

Η εμφάνιση καινούργιων τουριστικών προορισμών, η αυξανόμενη διεθνοποίηση του τουρισμού, η αύξηση των εισοδημάτων αλλά και η αναζήτηση νέων δραστηριοτήτων αναψυχής τουρισμού, οδήγησαν σε διαφοροποίηση της τουριστικής ζήτησης καθώς και τη δημιουργία νέων μορφών τουρισμού και τουριστικών προϊόντων. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στη δυναμική εμφάνιση και καθιέρωση νέων χωρών, οι οποίες προσφέρουν σε ανταγωνιστική τιμή, προϊόντα τουρισμού λίγο διαφοροποιημένα από αυτά των συνηθισμένων-παραδοσιακών χωρών υποδοχής των τουριστών

Γενικώς είναι γνωστό ότι στην Περιφέρεια Αττικής, η Αθήνα που είναι η κεντρική πόλη και πρωτεύουσα της συγκεντρώνονται οι περισσότεροι τουρίστες κάθε χρόνο. Οι τουρίστες που έρχονται από το εξωτερικό καθώς και αυτοί που ταξιδεύουν μέσα στην ίδια τους την χώρα, αναζητούν κάποιες φορές ένα διαφορετικό είδος τουρισμού. Στην Αθήνα καθώς και σε γειτονικές πόλεις και περιοχές υπάρχουν εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που παρέχουν διαφορετικά είδη τουρισμού. Αυτά τα είδη τουρισμού διαφέρουν λίγο από τα συνηθισμένα. Για παράδειγμα μπορεί να πραγματοποιούνται σε όλες τις εποχές του χρόνου χωρίς να περιορίζονται στον εποχικό τουρισμό, μπορεί να αλλάζει ο τρόπος ταξιδιού τους ή και μπορεί να είναι πιο απαιτητικές σε σχέση με τα συνηθισμένα είδη. Εννοείται πως η τοποθεσία και ο χώρος παίζουν σημαντικό ρόλο στην διεξαγωγή του τουρισμού άσχετα το είδος τουρισμού. Όπως και να έχει υπάρχουν και άλλες διαφορετικές αλλαγές καθώς τέτοιου είδους τουρισμού τον ξέρουμε ως Εναλλακτικό Τουρισμό.

Ο Εναλλακτικός Τουρισμός είναι μια καινούργια φιλοσοφία στον τομέα του τουρισμού και περιλαμβάνει διάφορες μορφές, οι οποίες προσελκύουν τουρίστες με ειδικά ενδιαφέροντα. Αυτό το είδος τουρισμού έχει αναπτυχθεί για να αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερη δυναμική σε όλο τον τουριστικό κλάδο και να βοηθήσει περισσότερο στην οικονομία της χώρας σε σύγκριση με τον παραδοσιακό τουρισμό. Πολλά είναι τα ήδη του Εναλλακτικού τουρισμού καθώς εξυπηρετούν διαφορετικές ανάγκες και απαιτήσεις από τους τουρίστες.

Ο Εναλλακτικός τουρισμός διακρίνεται:

Στον θρησκευτικό τουρισμό: Που περιλαμβάνει εκκλησίες, μοναστήρια, πανηγύρεις κλπ, και που στη χώρα μας βρίσκεται σε δράση. Η Ελλάδα είναι ίσως μια από τις λίγες χώρες στον κόσμο που πραγματοποιείται αυτή η μορφή τουρισμού, καθώς τα ελληνικά μοναστήρια αποτελούν θαυμάσια τεκμήρια τέχνης και τεχνικής, χτισμένα από το 10^ο αιώνα συνδυάζουν την ελληνική ορθόδοξη παράδοση με την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής και της ζωγραφικής στον ελληνικό χώρο. Ο ορθόδοξος μοναχισμός έχει προσφέρει σε κάθε γωνία του τόπου μας θαυμάσια μνημεία, προσαρμοσμένα απόλυτα στη γεωγραφική θέση, το ανάγλυφο του εδάφους και το φυσικό τοπίο.

Στον πολιτιστικό τουρισμό: Ο πολιτιστικός τουρισμός παρουσιάζεται ως μια βιώσιμη εναλλακτική προοπτική από κοινωνικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής σκοπιάς. Απαιτεί, όμως, μεγαλύτερες επενδύσεις στην προετοιμασία, την έρευνα και την επικοινωνία, καθώς και μια στενή συνεργασία ανάμεσα στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Φυσικά, ο πολιτιστικός τουρισμός δεν αντιστρατεύεται τον τουρισμό "ήλιου και θάλασσας", αλλά αυτά τα δύο είδη τουρισμού είναι συμπληρωματικά. Μολονότι δεν υπάρχει ένας γενικά αποδεκτός ορισμός για τον πολιτιστικό τουρισμό, θα εισαχτεί ο ορισμός που δίνει η Επιτροπή Καναδικού Τουρισμού, σύμφωνα με τον οποίο *«μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ένα είδος τουρισμού ως πολιτιστικό όταν η συμμετοχή σε πολιτιστικές και εκπαιδευτικές εμπειρίες ή εμπειρίες που αναφέρονται στην πολιτιστική κληρονομιά αποτελούν ένα σημαντικό παράγοντα του ταξιδιού»*.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού θεωρεί πως ο πολιτιστικός τουρισμός είναι το ταξίδι που γίνεται με κίνητρο βασικά πολιτιστικό-περιλαμβάνοντας εκπαιδευτικές περιηγήσεις, θεατρικές παραστάσεις, φεστιβάλ, προσκυνήματα, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία καθώς και τη μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος, του λαϊκού πολιτισμού και της τέχνης. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι πολιτιστικό τουρισμό έχουμε όταν ο επισκέπτης θέλει να κατανοήσει και να εκτιμήσει τον βασικό χαρακτήρα ενός τόπου και τον πολιτισμό του ως σύνολο, περιλαμβάνοντας:

- την ιστορία και την αρχαιολογία
- τον λαό και τον τρόπο ζωής του
- την πολιτιστική εξέλιξη

- τις τέχνες και την αρχιτεκτονική
- το φαγητό, το κρασί και τοπική παραγωγή
- την κοινωνική, οικονομική και πολιτική δομή
- την μορφολογία της περιοχής
- τα διάφορα φεστιβάλ και εκδηλώσεις

Στον οικοτουρισμό: Τουρισμό δηλαδή που συνδυάζει την τοπική οικονομική ανάπτυξη, διαφύλαξη της ποιότητας του περιβάλλοντος και την ανάδειξη των φυσικών πλεονεκτημάτων και της ιστορίας μιας περιοχής. Οι συνδυασμοί όλων ή κάποιων από τα είδη τουρισμού που αναφέρονται πιο πάνω μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά στην ανάπτυξη του τουρισμού στη χώρα μας. Η προσφορά τουριστικών πακέτων γαστρονομίας, ψυχαγωγίας και ενημέρωσης για τον πολιτιστικό πλούτο που διαθέτει η Ελλάδα πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα για τους τουριστικούς πράκτορες καθώς θα αμβλύνει τη χωροταξική συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας και θα αναβαθμίσει και θα εμπλουτίσει το τουριστικό προϊόν που προσφέρεται από αυτήν.

Στον ιαματικό/θεραπευτικό τουρισμό: Η φύση της Ελλάδας φημίζεται για την ιδιαίτερη και σπάνια ομορφιά αλλά υπάρχουν και πηγές με θεραπευτικές ιδιότητες. Τα ιαματικά λουτρά που είναι μέρος του πλούτου της χώρας καθώς οι θεραπευτικές τους ιδιότητες ήταν γνωστές ήδη από τους αρχαίους χρόνους. Ένα μεγάλο πλεονέκτημα που έχει αυτός ο τουρισμός είναι ότι είναι προσιτός σε οικονομικά ασθενέστερους τουρίστες. Είναι προσιτός γιατί περιλαμβάνει την χρήση φυσικών πόρων για την βελτίωση και αποκατάσταση της ψυχικής και σωματικής ευεξίας του ατόμου. Οι λουτροθεραπείες, οι εισπνοθεραπείες, οι λασποθεραπείες και οι θαλασσοθεραπείες περιλαμβάνονται στις ιαματικές θεραπείες.

Οι ιαματικοί φυσικοί πόροι είναι διάσπαρτοι στην ελληνική επικράτεια, ενώ τα νερά των συγκεκριμένων πηγών διαφέρουν από τα συγκεκριμένα, είτε λόγω της υψηλής τους θερμοκρασίας είτε λόγω της παρουσίας σπάνιων δραστικών συστατικών. Τα νερά αυτά χαρακτηρίζονται ως μεταλλικά εξαιτίας της θερμοκρασίας ή της τεχνικής τους χημικής σύστασης. Εκτός από τις ψυχρές μεταλλικές πηγές υπάρχουν και οι θερμοπηγές, με τις οποίες οικοδομήθηκε ένας κλάδος θεραπευτικής αγωγής, η ιαματική υδροθεραπεία (θερμαλισμός). Η γεωγραφική κατανομή των πηγών δεν είναι τυχαία, καθώς συνδέεται είτε με τεκτονικά γεγονότα, όπως, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις των πηγών του Καϊάφα, της Κυλλήνης και του Λαγκαδά, είτε με ηφαιστειακές δραστηριότητες όπως, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις των πηγών των Μεθάνων, της Μήλου, της Λέσβου, της Σαμοθράκης και της Λήμνου. Η υδροθεραπεία είναι ιδιαίτερα σημαντική για την αντιμετώπιση πολλαπλών παθήσεων, όπως είναι τα αρθρικά και οι ρευματοπάθειες και διακρίνεται σε δύο είδη:

-την εσωτερική, η οποία περιλαμβάνει την ποσιθεραπεία (πόση ιαματικών νερών), εισπνοθεραπεία (εισπνοή των αερίων ή των σταγονιδίων των μεταλλικών νερών) και τις πλύσεις (στοματικές, ρινικές, γυναικολογικές)

-την εξωτερική, η οποία περιλαμβάνει τα λουτρά, τις καταιωνίσεις (για ορισμένο χρόνο το σώμα δέχεται το θερμομεταλλικό νερό, που έρχεται με υψηλή ή χαμηλή πίεση), τις υδρομαλάξεις (το σώμα δέχεται την πίεση του νερού), την υδροκινησιοθεραπεία (συνδυασμός λουτροθεραπείας και κινησιοθεραπείας, όσο το σώμα βρίσκεται στο νερό) και την πηλοθεραπεία (εφαρμογή πηλού, που έχει "ωριμάσει", σε σημεία του σώματος με διάφορες παθήσεις).

Στον αγροτουρισμό: Ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, με την οποία ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού, με σεβασμού προς το περιβάλλον και τη παράδοση. Η δραστηριότητα αυτή φέρνει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νοιώσει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης και της ανακάλυψης.

Παράλληλα, κινητοποιεί τις παραγωγικές, πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις ενός τόπου, συμβάλλοντας έτσι τον αειφόρο περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Πολλές επιχειρήσεις σε όλη τη χώρα, προσφέρουν τη δυνατότητα να απολαύσει ο τουρίστας τα μοναδικά πλεονεκτήματα της ελληνικής υπαίθρου, μέσω ειδικών προγραμμάτων αγροτουρισμού. Οι επιχειρήσεις αυτές κατατάσσονται στις παρακάτω κατηγορίες:

- πρατήρια/εκθετήρια αγροτουριστικών προϊόντων
- αγροτουριστικά κέντρα εστίασης και αναψυχής
- τουριστικά γραφεία, που αναλαμβάνουν τη διοργάνωση ή την υλοποίηση προγραμμάτων υπαίθριων δραστηριοτήτων και περιηγήσεων οικοτουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος
- αγροκτήματα
- επιχειρήσεις παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων
- εργαστήρια λαϊκής τέχνης

Η Ελλάδα διαθέτει ιδιαίτερα πλούσιο και ποικίλο φυσικό περιβάλλον, καθώς παρά τη μικρή της έκταση παρουσιάζει σπάνια γεωμορφολογία με έντονες αντιθέσεις και πολλές περιοχές υψηλής οικολογικής αξίας. Χιλιάδες δαντελωτές ακτές, επιβλητικά βουνά, σπήλαια και φαράγγια, λίμνες, ποτάμια, βιότοποι εξαιρετικής ομορφιάς και μοναδικά οικοσυστήματα "προικίζουν" την ελληνική γη με εντυπωσιακά τοπία, τα οποία σε συνδυασμό με το ήπιο κλίμα της χώρας, καθιστούν την Ελλάδα ιδανικό προορισμό για τους λάτρεις του οικολογικού-εναλλακτικού τουρισμού. Οι επισκέπτες των οικολογικά ευαίσθητων περιοχών οφείλουν να τηρούν προσεκτικά τις απαιτήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος από τη ρύπανση, την αποφυγή κάθε ενόχλησης των φυσικών βιοτόπων και διατάραξης της ισορροπίας των οικοσυστημάτων.

Στον τουρισμό κινήτρων: Πρόκειται για μια μορφή τουρισμού που χρησιμοποιούν οι βιομηχανίες και οι επιχειρήσεις σαν κίνητρο υψηλής απόδοσης των πωλητών τους και αφορά τόσο το προσωπικό όσο και τα διευθυντικά στελέχη τους. Πιο συγκεκριμένα ως τουρισμός κινήτρων ορίζεται αυτός που κάνουν οι εργαζόμενοι όταν παίρνουν σαν δώρο για την αυξημένη παραγωγικότητα τους ένα τουριστικό

πακέτο. Αυτή η μορφή έχει κατά κανόνα περιορισμένη χρονική διάρκεια 3-5 μέρες συνήθως.

Στον τουρισμό περιπέτειας: Αποτελεί μια από τις πιο ενδιαφέρων εναλλακτικές μορφές αφού τα συνδυάζει όλα, εξερεύνηση τοποθεσιών, περιπέτεια, διασκέδαση και γενικά ενασχόληση με καινούργιες δραστηριότητες. Απευθύνεται κυρίως σε άτομα μικρής ηλικίας με καλή φυσική κατάσταση και όρεξη για περιπέτειες. Οι πιο δημοφιλείς δραστηριότητες περιπέτειας είναι πεζοπορία, καγιάκ, ράφτινγκ, αναρρίχηση, κατάδυση, ποδηλασία, σκι, ιπασία κτλ.

Στον ορειβατικό τουρισμό: Μια πιο εναλλακτική και έντονη μορφή τουρισμού. Σε αυτή την μορφή τουρισμού οι τουρίστες απολαμβάνουν τις διακοπές τους μέσα από την πεζοπορία ακολουθώντας διάφορες όμορφες διαδρομές. Υπάρχουν διάφορες πορείες μικρής ή μεγάλης διάρκειας, εύκολες και δύσκολες διαδρομές με έμπειρους ξεναγούς. Όσο μεγαλύτερη είναι η διαδρομή τόσο και πιο κουραστική.

Στον οικολογικό τουρισμό: Αυτού του είδους τουρισμός συνδέεται άμεσα με φυσικές δραστηριότητες, κυρίες σε προστατευόμενες περιοχές και έχει ενημερωτικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Ο σκοπός του είναι να συμβάλλει στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και να ευαισθητοποιήσει τους ενδιαφερόμενους σχετικά με αυτό. Είναι χαμηλού κόστους και σε αντίθεση με τον κλασικό τύπου τουρισμό, ενισχύει οικονομικά τις παραμελημένες τοπικές κοινότητες. Η Ελλάδα είναι ο παράδεισος του οικολογικού τουρισμού, συγκεκριμένα από την Ήπειρο και τη Μακεδονία έως τα εντυπωσιακά φαράγγια της Κρήτης, τα βουνά τα ποτάμια, τις λίμνες, τις κοιλάδες και τα αμέτρητα νησιά.

Στον γαστρονομικό τουρισμό: Αποτελεί αυτή την στιγμή μία από τις μεγαλύτερες τάσεις παγκοσμίως και οι λάτρεις του τουρισμού αυτού είναι γνωστοί με την ορολογία "foodies". Οι περισσότεροι ταξιδιώτες πλέον επιθυμούν το μέρος που θα επιλέξουν για τις διακοπές τους να συνδυάζει την απόκτηση νέων γαστρονομικών απολαύσεων. Ο τουρισμός αυτός αποσκοπεί, οι ταξιδιώτες να γνωρίσουν τις τοπικές γεύσεις και τις διατροφικές συνήθειες του προορισμού σε συνδυασμό με ένα ωραίο μέρος/περιοχή και να βιώσουν μοναδικές γαστρονομικές εμπειρίες.

Στον θαλάσσιο τουρισμό: Έχει δραστηριότητες και αθλήματα που αφορούν αποκλειστικά την θάλασσα. Είναι κοινώς γνωστό ότι η Ελλάδα θυμίζεται για τις όμορφες και καθαρές θάλασσες με όλα τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν. Ο θαλάσσιος τουρισμός πραγματοποιείται με κρουαζιερόπλοια, ακτοπλοϊκά πλοία γραμμής, ναυταθλητισμού, διασκέδασης και άσκησης. Περιλαμβάνει ταξίδι με σκάφος αναψυχής (yachting) ή με κρουαζιερόπλοιο (cruising), σκάφη ταχύπλοια, windsurfing, surfing, θαλάσσιο σκι, τζετ σκι, kitesurfing, kiteboarding, gamefishing, υποβρύχιο ψάρεμα, ερασιτεχνική αλιεία, καταδύσεις, οργανωμένη περιήγηση σε θαλάσσια πάρκα, βιότοπους και αξιοθέατα.

3.3.2 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά Δήμου Αθηναίων & Τουρισμός στην Αθήνα

1.Πληθυσμός

Σύμφωνα με έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ, ο μόνιμος πληθυσμός της χώρας την 1^η Ιανουαρίου 2019 εκτιμάται σε 10.724.599 άτομα (5.208.293 άνδρες και 5.516.306 γυναίκες), έναντι των 10.741.165 ατόμων της 1^{ης} Ιανουαρίου 2018. Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της φυσικής μείωσης του πληθυσμού που ανήλθε σε 33.006 άτομα (86.440 γεννήσεις έναντι 119.446 θανάτων ατόμων με τόπο συνήθους διαμονής εντός της ελληνικής επικράτειας) και της καθαρής μετανάστευσης που εκτιμάται σε 16.440 άτομα. Ο δήμος Αθηναίων, όπως έχει ήδη αναφερθεί, έχει πληθυσμό 664.046 ατόμων.

2.Πολιτιστική κληρονομία/αρχαιολογικοί χώροι

Η Αθήνα είναι πόλος έλξης για τους τουρίστες όχι μόνο γιατί είναι μια μεγάλη πόλη και μπορείς να κάνεις πολλά πράγματα, αλλά και γιατί υπάρχουν πολλά αρχαιολογικά μέρη που θέλουν να επισκεφθούν. Από τα προϊστορικά χρόνια, το κέντρο της πόλης είναι το ίδιο. Δηλαδή πολλά χαρακτηριστικά από την αρχαία Αθήνα είναι ορατά, τα περισσότερα όμως είναι στο υπέδαφος. Πολλοί δημοτικοί οργανισμοί και ιδιωτικές επιχειρήσεις με αντικείμενο τον τουρισμό και την πολιτιστική κληρονομιά, έχουν φτιάξει τις κατάλληλες υποδομές και έργα που να συνδυάζουν τον τουρισμό, την κουλτούρα της χώρας και την χαλάρωση ώστε να δώσουν στον οποιοδήποτε ξένο αυτό που ζητάει.

Παρακάτω είναι οι σημαντικότεροι και οι πιο γνωστοί αρχαιολογικοί και πολιτιστικοί χώροι της Αθήνας και κοντά σε αυτή.

1. Ο μεγάλος περίπατος-Αποστόλου Παύλου-Διονυσίου Αρεοπαγίτου
2. Η Ακρόπολη των Αθηνών
3. Ο ναός του Παρθενώνα
4. Το θέατρο Διονύσου
5. Το ωδείο του Ηρώδη του Αττικού
6. Το Ολυμπίειον
7. Ο λόφος των Νυμφών-Πνύκα

8. Ο λόφος των Μουσών-Φιλοπάππου
9. Την βιβλιοθήκη του Αδριανού
10. Την ρωμαϊκή αγορά των Αθηνών
11. Το Παναθηναϊκό στάδιο
12. Ο Κεραμεικός (Κεραμεικές Πύλες-Ιερά Πύλη-Δίπυλον)
13. Την Ακαδημία Πλάτωνος
14. Το Αμφιθέατρο Ωρωπού
15. Τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας
16. Το ιερό του Ποσειδώνα στο Σούνιο

3.Τουρισμός

Ο Δήμος Αθήνας, αλλά και η μητροπολιτική Αθήνα και η Αττική αποτελούν ένα ανερχόμενο τουριστικό προορισμό, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, αλλά και τα αποτελέσματα προσφάτων πρωτογενών ερευνών. Οι τουρίστες μένουν ικανοποιημένοι από την επίσκεψή τους στην Αθήνα και αξιολογούν θετικά την ποιότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, τις υπηρεσίες πληροφόρησης επισκεπτών, το εύρος των αξιοθέατων, καθώς και τα αισθήματα φιλοξενίας και ασφαλείας. Η επικοινωνιακή ταυτότητα της πρωτεύουσας προσδιορίζεται με πυρήνα το Ιστορικό Κέντρο αλλά ενσωματώνει τη θάλασσα και την ύπαιθρο της Αθήνας ως ισχυρά συνθετικά του τουριστικού προϊόντος.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δόθηκαν στη δημοσιότητα από την ΕΞΑΑΑ, την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2014 στην Αθήνα αυξήθηκαν: η πληρότητα των μονάδων κατά 22,3%, έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2013, η μέση τιμή δωματίου κατά 4,9% και το έσοδο ανά διαθέσιμο δωμάτιο (RevPAR) κατά 28,3%. Η αύξηση της ζήτησης και της πληρότητας φανερώνει τη δυναμική του προορισμού, κάτι που επιβεβαιώνεται και από τις έρευνες της ΕΞΑΑΑ & GBRC Consulting Περί Ικανοποίησης Επισκεπτών (δείγμα άνω των 1.500 επισκεπτών-ενοίκων ξενοδοχείων κατ' έτος), όπου σε ποσοστό 96% οι τουρίστες της πόλης θα συνιστούσαν την Αθήνα σε τρίτους αλλά και η συνολική αξιολόγηση του προορισμού, είναι με βαθμολογία 7,8/10. Τα ως άνω στοιχεία επιβεβαιώνονται και από την αύξηση των Τουριστικών Αφίξεων στο Αεροδρόμιο της Αθήνας την ίδια περίοδο κατά 528.000 (Πηγή ΔΑΑ-Δημοσίευση Στοιχείων ΣΕΤΕ) και περίπου 390.00 επιπλέον διανυκτερεύσεις σε

ξενοδοχεία που μεταφράζεται σε 142.8 εκατομμύρια ευρώ για τη πραγματική οικονομία της Αθήνας δηλαδή ξενοδοχεία, εμπόριο, εστίαση, δημοτικά τέλη, φόροι, μεσάζοντες κ.λπ.

Ο Δήμος Αθηναίων μέσω του Νομικού Προσώπου του «Εταιρεία Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών» (ΕΑΤΑ) έχει επιδιώξει να καθιερώσει τη Μητροπολιτική Αθήνα ως έναν ελκυστικό και ποιοτικό τουριστικό και συνεδριακό προορισμό με υψηλού επιπέδου υπηρεσίες από το 2014 μέχρι το 2019. Οι δραστηριότητες της ΕΑΤΑ σε σχέση με τον τουρισμό διακρίνονται σε δυο τομείς: Α. Την λειτουργία Γραφείου Συνεδριών και Επισκεπτών Αθηνών και Β. την μελέτη και υλοποίηση Έργων Τουριστικής Ανάπτυξης στο Δήμο της Αθήνας. Η ΕΑΤΑ μέσα από το Γραφείο Συνεδριών και Επισκεπτών Αθηνών, τη μοναδική εξειδικευμένη τοπική δομή διαχείρισης προορισμού σε Εθνικό επίπεδο, αναδεικνύει τις δυνατότητες της Αθήνας ως προορισμού αναψυχής, citybreaks, συνεδριών και εταιρικών συναντήσεων, επενδύοντας σε δράσεις που ενισχύουν τις υπάρχουσες τουριστικές υποδομές, προβάλλουν μια ενιαία και ανταγωνιστική ταυτότητα για την πόλη και προωθούν την Μητροπολιτική Αθήνα στη διεθνή αγορά. Το Γραφείο Συνεδριών και Επισκεπτών Αθηνών, εφαρμόζει στοχευμένη πολιτική επικοινωνίας και δημοσίων σχέσεων, σχεδιάζει και αναπτύσσει στρατηγικές για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, την αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος, καθώς και την ενδυνάμωση της οικονομίας της πόλης.

Επιπροσθέτως, αναπτύσσει δράσης που αποβλέπουν στη βελτίωση της τουριστικής εμπειρίας μέσα από την πληροφόρηση των επισκεπτών και στη δημιουργία ενός ανταγωνιστικού brand για την Αθήνα και την ευρύτερη περιφέρεια της. Παράλληλα οικοδομεί δίκτυα συνεργασίας μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα για την τουριστική ανάπτυξη της πόλης και την διασύνδεση της με διεθνή ταξιδιωτική βιομηχανία. Το Athens Convention & Visitors Bureau εφαρμόζει τη διεθνή πρακτική “Πρόγραμμα Μελών” που απευθύνεται στις επιχειρήσεις που ασχολούνται κυρίως με το συνεδριακό τουρισμό, άμεσα ή έμμεσα, όπως συνεδριακά κέντρα, ξενοδοχεία, εταιρείες διοργανωτών συνεδριών, οπτικοακουστικού εξοπλισμού, σίτισης κ.λπ. Το ACVB το 2014, κατέγραψε το μεγαλύτερο αριθμό μελών από τη λειτουργία του, αριθμώντας συνολικά πάνω από 100 μέλη, ενώ ψηφίστηκε ως το καλύτερο Γραφείο Συνεδριών και Επισκεπτών στην Νοτιοανατολική Ευρώπη από χιλιάδες αναγνώστες του διεθνούς περιοδικού MICE REPORT.

Η ΕΑΤΑ είχε ωριμάσει και εξειδικεύσει μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τη συνολική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της Αθήνας, κατά τα πρότυπα άλλων επιτυχημένων ευρωπαϊκών πόλεων που είναι φορείς διαχείρισης προορισμού. Η στρατηγική αυτή είχε σχεδιάσει την ολοκληρωμένη προώθηση του τουριστικού προϊόντος της Αθήνας, τόσο σε επίπεδο παρεμβάσεων στην πόλη, όσο και σε επίπεδο παρεμβάσεων στοχευμένης προβολής στα κατάλληλα διεπιχειρησιακά κανάλια με στόχους τον Εμπλουτισμό του Τουριστικού Προϊόντος και την καλύτερη προώθηση και προβολή του, καθώς και την καλύτερη Οργάνωση και Διαχείριση της Τουριστικής Δραστηριότητας. Η Διεύθυνση Εφαρμογής της ΕΑΤΑ είναι φορέας υλοποίησης για τα ακόλουθα συγχρηματοδοτούμενα έργα που εντάσσονται στον Άξονα 1 «Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας» του Έργου Αθήνα και έχουν σχεδιαστεί για να υλοποιηθούν είτε στην τρέχουσα είτε στην επόμενη προγραμματική περίοδο. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Προώθησης Τουριστικού Προϊόντος Δήμου Αθηναίων μέσω Διεπιχειρησιακών και Διαδικτυακών Καναλιών. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος της Αθήνας με ειδική έμφαση στην προώθηση του σε διεπιχειρησιακά κανάλια
- Σύστημα στοχευμένης πληροφόρησης για διαπίστευση εξειδικευμένων τουριστικών πρακτόρων «Athens Destination Specialist Program»
- Δημιουργία Τράπεζας Τουριστικών Δεδομένων Προορισμού Αθηνών
- Πρόγραμμα Ανάπτυξης Θεματικών Προϊόντων & Υπηρεσιών Τουριστικού Χαρακτήρα
- Πρόγραμμα Συνολικής Αναβάθμισης Διαδικτυακών Καναλιών Τουριστική Προβολής Δήμου Αθηναίων
- Πρόγραμμα Συνολικής Αναβάθμισης Περιοχών Τουριστικών Ενδιαφέροντος Ιστορικού Κέντρου ΕΑΤΑ

3.3.3 Ξενοδοχειακή Υποδομή Αττικής

Μέσα από έρευνες για πολλά συνεχόμενα χρόνια, η Ένωση Ξενοδόχων Αθηνών Αττικής και Αργοσαρωνικού, καταγράφει την άποψη των επισκεπτών για την Αθήνα ως τουριστικό προορισμό. Οι έρευνες αυτές γίνονται τους μήνες αιχμής για την τουριστικό κλάδο Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο. Η διαδικασία ερευνών γίνεται μέσα από ερωτηματολόγια που δίνονται στους τουρίστες κατά την διάρκεια διαμονής τους στα ξενοδοχεία και ύστερα τα επεξεργάζεται και τα αναλύει η GBR Consulting. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν όχι μόνο τα κατ' έτος στατιστικά συμπεράσματα αυτών των ερευνών, αλλά και οι αλλαγές που παρατηρούνται να συντελούνται από χρόνο σε χρόνο αναφορικά με όσα οι τουρίστες γνωρίζουν για την Αθήνα, την Αττική και τον Αργοσαρωνικό ή με τις προσδοκίες τους. Εντυπωσιάζουν επίσης και όσα θετικά ή αρνητικά και τελικά δεν αλλάζουν, φανερώνοντας εξακολουθητικά και διαχρονικά είτε όσα ικανοποιούν τους επισκέπτες, είτε επίσης διαχρονικά τους ενοχλούν.

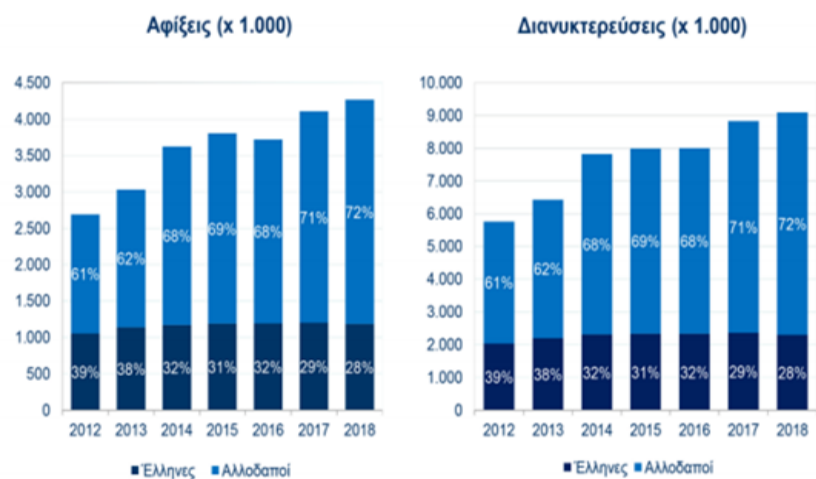
Την περίοδο 2012-2018, η ζήτηση ταξιδιωτικών κατοίκων του εξωτερικού στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών υπερδιπλασιάστηκε από 2,5 εκατ. το 2012 σε 5,7 εκατ. το 2018. Τα στοιχεία μέχρι το Σεπτέμβριο του 2019 παρουσιάζουν αύξηση της τάξης του 12%. Η συγκεκριμένη ζήτηση αφορά κυρίως ταξιδιώτες αναψυχής, 87% εκ των οποίων το 31% μετέβη σε άλλους προορισμούς της Ελλάδας. Μόνο το 13% των κατοίκων εξωτερικού ήρθε στην Αθήνα το 2018 για επαγγελματικούς σκοπούς, με το 19% να μεταβαίνει σε άλλους εγχώριους προορισμούς. Από πλευρά αναψυχής οι ΗΠΑ αποτελούν μακράν τη κύρια αγορά της Αθήνας, ακολουθεί η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Ιταλία. Οι Αμερικάνοι, δαπανούν τα περισσότερα, ήτοι 135€ ανά άτομο την ημέρα. Επίσης, οι Αυστραλοί και οι Καναδοί βρίσκονται στις 10 κύριες αγορές καθώς δαπανούν 133€ και 130€ αντίστοιχα, γνωρίζοντας ότι η μέση ημερήσια δαπάνη ανά άτομο ανήλθε σε 115€. Οι Καναδοί, Αμερικανοί και Αυστραλοί ήταν επίσης οι πιο ικανοποιημένοι από την επίσκεψή τους στην Αθήνα με συνολική βαθμολογία ικανοποίησης 8,7% και 8,2% αντίστοιχα ενώ το συνολικό ποσό ικανοποίησης ήταν 8,1, το υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 5 ετών.

Σχετικά με τα αξιοθέατα, η Ακρόπολη ήταν ένα αρκετά ζητούμενο αξιοθέατο από τους τουρίστες το 2018. Για πρώτη φορά καταγράφηκαν περισσότεροι από 3

εκατομμύρια επισκέπτες να επισκέπτονται την Ακρόπολη, ενώ το Μουσείο της Ακρόπολης προσέλκυε σχεδόν 1,8 εκατομμύρια επισκέπτες. Περίπου το 80% πιστεύει ότι υπάρχουν πολλά περισσότερα για να δουν και να κάνουν στην Αθήνα και ως εκ τούτου το 87% δήλωσε ότι θα επιστρέψει στην Αθήνα, ενώ το 96% θα προτείνει την Αθήνα σε άλλους. Επιπλέον, με εξαίρεση την τοπική γαστρονομία, οι τουρίστες δεν αισθάνονται ότι έχουν συναντήσει πραγματικά τους ντόπιους και έχουν έρθει σε επαφή με τον τρόπο ζωής του τόπου. Σε σχέση με αυτό, τα στοιχεία δείχνουν, ότι οι κάτοικοι απομακρύνονται από το κέντρο της πόλης επιλέγοντας άλλους δήμους της Αττικής. Για αυτό και ο προορισμός της Αθήνας αναπτύσσει και εφαρμόζει μια στρατηγική προορισμού λαμβάνοντας υπόψη το κοινό ενδιαφέρον των επισκεπτών, των κατοίκων και των επιχειρήσεων.

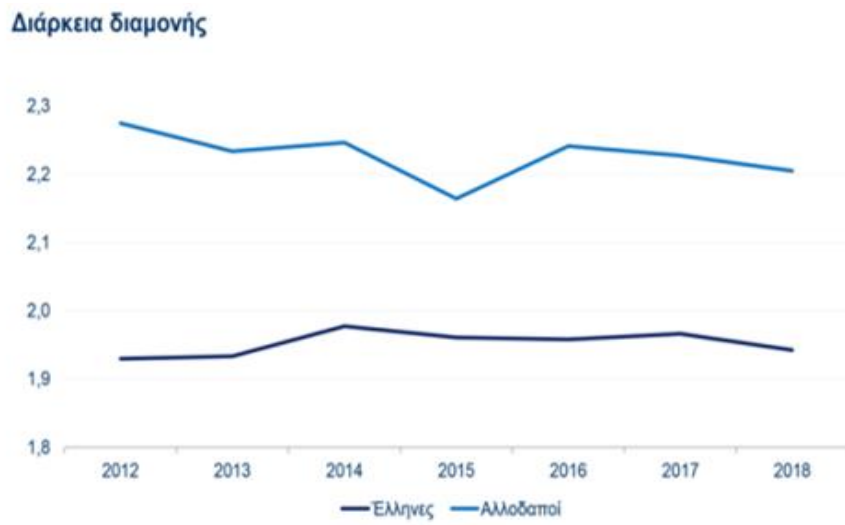
Αξιοσημείωτη είναι η παρακάτω άποψη: *«Αφού αυξήθηκε η ζήτηση και χτύπησε μεγάλους αριθμούς αυξήθηκε και η προσφορά με τη μορφή βραχυχρόνιας μίσθωσης μονάδων ενοικιαζόμενων δωματίων και ξενοδοχείων. Παρόλο που ο συνολικός αριθμός ξενοδοχείων και δωματίων στην Αττική αυξήθηκε κατά 1% και 3% αντίστοιχα την περίοδο 2015-2019, περαιτέρω ανάλυση αποκαλύπτει ότι ο αριθμός των δωματίων 4 και 5 αστέρων στην Αττική αυξήθηκε κατά 24% και 3%, ενώ οι άλλες κατηγορίες μειώθηκαν. Στο κέντρο της Αθήνας οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν 26% και 11% αντίστοιχα κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Ως αποτέλεσμα τα επίπεδα πληρότητας μειώθηκαν κατά 2,4% το Σεπτέμβριο του 2019, ενώ οι τιμές δωματίων, αυξήθηκαν ελαφρώς κατά 1,2%, κατά συνέπεια την υποχώρηση του RevPAR κατά 1,3%. Την ίδια περίοδο, η Μαδρίτη και η Βαρκελώνη σημείωσαν βελτίωση του RevPAR κατά 14,4% και 13,6% αντίστοιχα κυρίως λόγω μεγάλων εκδηλώσεων και συνεδρίων, επισημαίνοντας για ακόμη μια φορά τη σημασία προσέλκυσης εκδηλώσεων και της σύγχρονης υποδομής συνεδριών»* (StefanMerkenhoy, ManagingConsultant, 2019).

Ζήτηση στα ξενοδοχεία: Αφίξεις & διανυκτερεύσεις στα ξενοδοχεία Αττικής, 2012-2018

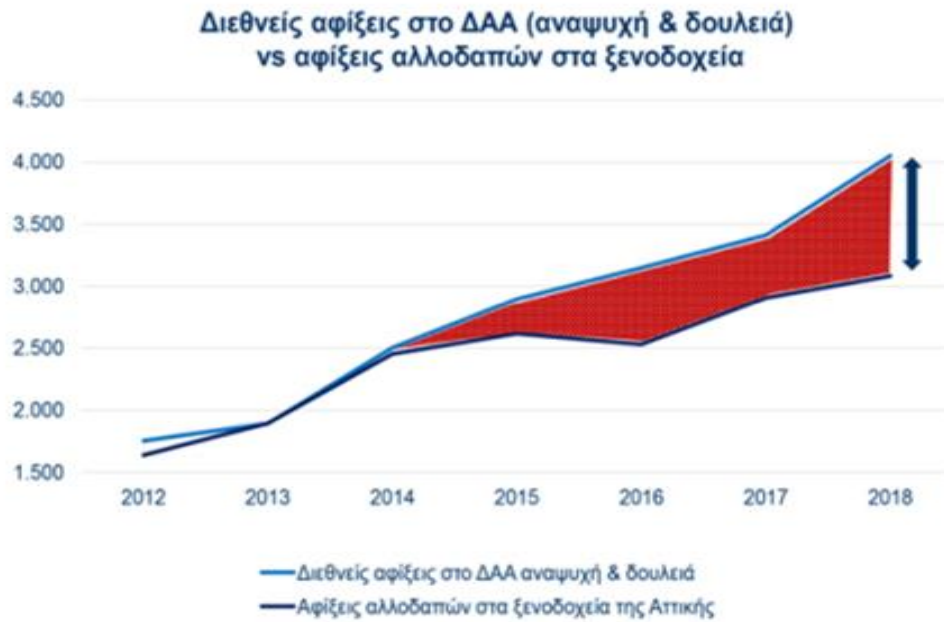
(Πίνακας 17. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Ζήτηση στα ξενοδοχεία: Διάρκεια διαμονής στα ξενοδοχεία της Αττικής, 2012-2018

(Πίνακας 18. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Χαρακτηριστικά ζήτησης: Διεθνείς αφίξεις στο αεροδρόμιο vs. αφίξεις στα ξενοδοχεία, 2012-2018

(Πίνακας 19. Πηγή: Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ελλάδα είναι από τις χώρες όπου τουρισμός είναι περισσότερο ενεργός το καλοκαίρι και συγκεκριμένα δέχεται περισσότερους τουρίστες από το εξωτερικό τότε. Προσφέρει πόλεις, ξεχωριστά χωριά, όμορφα νησιά, ωραίες παραλίες, ζεστό κλίμα, πολιτιστική κληρονομία αρχαιοτάτων χρόνων, καθαρά δάση, πλούσια βουνά και πεδιάδες καθώς και πολλά ακόμη. Μπορεί η χώρα να υποδέχεται περισσότερο κόσμο το καλοκαίρι αλλά μπορεί κανείς να ταξιδέψει ή να έρθει και το φθινόπωρο, τον χειμώνα και την άνοιξη χάρη στα προαναφερθέντα. Η περιφέρεια που μαζεύει ένα μεγάλο και ικανοποιητικό αριθμό τουριστών είναι αυτή της Αττικής. Αυτό γιατί είναι μια από τις μεγαλύτερες περιφέρειες της Ελλάδας, με 7 επαρχίες και πρωτεύουσα την Αθήνα, μια από τις μεγαλύτερες και πιο γνωστές πόλεις της χώρας. Προσφέρει στους τουρίστες τις ανέσεις και τις δραστηριότητες των πόλεων και μερικών νησιών καθώς και δεν απέχουν πολύ κάποια χωριά και κωμοπόλεις. Μέσα στην Αττική εφαρμόζεται και ο εναλλακτικός τουρισμός μια ποικιλία διαφορετικών δραστηριοτήτων και υπηρεσία στην πόλη, σε χωριά και σε κωμοπόλεις. Προσφέρει στον επισκεπτόμενο τουρίστα ευκαιρίες για χαλάρωση, διασκέδαση, αναψυχή, περιπέτεια, θεραπεία και απόκτηση γνώσεων. Μεγάλο κομμάτι των τουριστών προτιμά διακοπές μέσα στην πόλη γιατί μπορεί να απολαύσει λίγο περισσότερα πράγματα σε σχέση με τα νησιά και τα χωριά και έτσι η Αττική μετά από τα νησιά τις καλοκαιρινές περιόδους, αποκτά μεγάλο εισόδημα τους περισσότερους μήνες τον χρόνο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1.Βιβλιογραφικές αναφορές

- 1.Κότιος Α. Παυλίδης Γ. (2012). Διεθνείς Οικονομικές Κρίσεις-Κρίσεις του συστήματος ή της πολιτικής. Αθήνα: Εκδόσεις Rosili
- 2.Τουρνά-Γερμανού Ε. (2015).Χρηματοοικονομική Λογιστική. Αθήνα: Εκδόσεις ΣΕΑΒ, Κάλλιπος
- 3.Χατζηανδρέου Α., Λιανός Θ., Παπαβασιλείου Θ. (2014).Αρχές Οικονομικής Θεωρίας (Μικροοικονομία, Μακροοικονομία), Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων Διόφαντος
- 4.Βαρουφάκης Γ., Τσερκέζης Λ., Πατώκος Τ., Κουτσοπέτρος Χ. (2011). Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και την Ευρώπη το 2011, Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ
5. Καπόπουλος Π. Λαζαρέτου Σ. (1997). Νομισματικές Σχέσεις Διεθνής Τραπεζική και Χρηματοδότηση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
6. Σκουμπουρδή Ά. (2004). Έκδοση Περίπατοι κληρονομιάς στην Αθήνα, Αθήνα: Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων

2. Ιστοσελίδες

<https://el.wikipedia.org/wiki>

<https://www.statistics.gr/el/home>

<https://www.espa.gr/el/Pages/Default.aspx>

<https://www.developathens.gr/el>

<https://sete.gr>

<http://www.ypa.gr>

<https://www.elime.gr>

<https://www.grhotels.gr>

<https://sites.google.com/site/tourismosmarketingellada>

www.all-athens-hotels.com

<https://m.cityofathens.gr>

https://dbpedia.org/page/Greek_government-debt_crisis

<https://sites.google.com/site/oikonomikestheories9928/>

<https://www.trip2athens.com/el/see-n-do/attractions/archeological/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σύμφωνα με στοιχεία της INSETE Intelligence ο πίνακας 21 μας δείχνει από ποιες χώρες επισκεπτόντουσαν τουρίστες το έτος 2019 την Αττική, πόσο είναι η διάρκεια παραμονής τους και πόσα χρήματα ξοδεύουν στην παραμονή τους. Πολλοί τουρίστες έρχονται από τις Ευρωπαϊκές χώρες γιατί είναι κοντά τα ταξίδια προς την Ελλάδα και ζητάνε το θερμό κλίμα της. (Πηγή: Έρευνα Συνόρων της ΤτΕ, Επεξεργασία INSETE Intelligence)

Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού της Περιφέρειας Αττικής 2019							
Περιφέρειες	Χώρες Προέλευσης	Επισκέψεις (σε χιλ.)	Εισπράξεις (σε εκ. €)	Διανυκτερεύσεις (σε χιλ.)	Δαπάνη/Επίσκεψη (σε €)	Δαπάνη/Διανυκτέρευση (σε €)	Μέση Διάρκεια Παραμονής
Αττική	ΗΠΑ	835,7	397,1	4.378,7	475,2	90,7	5,2
	Ην. Βασίλειο	513,7	250,9	3.922,3	488,3	64,0	7,6
	Κύπρος	450,2	227,3	3.836,6	504,7	59,2	8,5
	Γερμανία	419,8	183,1	2.367,6	436,3	77,4	5,6
	Γαλλία	321,1	149,5	1.894,4	465,7	78,9	5,9
	Ιταλία	297,6	98,4	1.161,7	330,6	84,7	3,9
	Αυστραλία	213,3	82,4	843,1	386,5	97,8	4,0
	Τουρκία	164,5	67,3	832,7	408,8	80,8	5,1
	Λοιπές	2.707,2	1.135,8	14.790,8	419,5	76,8	5,5
	Σύνολο	5.923,3	2.591,8	34.028,0	437,6	76,2	5,7
	% επί του συνόλου	16,2%	14,7%	14,6%			

Σύμφωνα με στοιχεία της INSETE Intelligence ο πίνακας 22 μας δείχνει πόσο εργατικό δυναμικό απασχολεί ο νομός Αττικής από τα έτη 2010 μέχρι 2018. Παρατηρούνται μεγάλα ποσοστά απασχόλησης σχεδόν όλη την δεκαετία στον νομό. (Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία INSETE Intelligence)

Η απασχόληση στην Περιφέρεια Αττικής 2010 - 2018 (σε χιλ.)									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης	90,2	82,0	78,1	71,8	85,8	90,1	97,5	91,7	98,1
Λοιποί κλάδοι	1.582,1	1.458,4	1.306,1	1.240,2	1.240,1	1.245,8	1.262,7	1.274,3	1.280,4
Σύνολο απασχόλησης	1.672,4	1.540,4	1.384,2	1.312,0	1.325,9	1.335,9	1.360,3	1.366,0	1.378,5
Σύνολο Χώρας	4.389,8	4.054,3	3.695,0	3.513,2	3.536,2	3.610,7	3.673,6	3.752,7	3.828,0
% Υπηρεσιών επί του συνόλου Περιφέρειας	5,4%	5,3%	5,6%	5,5%	6,5%	6,7%	7,2%	6,7%	7,1%
% Λοιπών κλάδων επί του συνόλου Περιφέρειας	94,6%	94,7%	94,4%	94,5%	93,5%	93,3%	92,8%	93,3%	92,9%

Σύμφωνα με στοιχεία της INSETEI Intelligence ο πίνακας 23 μας δείχνει το εργαζόμενο ξενοδοχειακό δυναμικό στον νομό Αττικής το έτος 2019. Μιας που ο νομός χωρίζεται σε πολλούς προορισμούς έχει ποικιλία σε αριθμό ξενοδοχείων και μπορεί να επιλέξει ο τουρίστας σε ποιο μέρος του νομού θα επισκεφθεί. (Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας, Επεξεργασία INSETE Intelligence)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ							
Ξενοδοχειακό δυναμικό 2019							
Περιφερειακή Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Ανατολική Αττική	Μονάδες	7	21	20	28	2	78
	Δωμάτια	1.465	2.371	1.269	963	36	6.104
	Κλίνες	2.849	5.014	2.594	1.855	68	12.380
Βόρειος Τομέας Αθηνών	Μονάδες	4	4	4	13	3	28
	Δωμάτια	262	188	131	499	63	1.143
	Κλίνες	498	350	239	954	118	2.159
Δυτική Αττική	Μονάδες	0	2	2	9	0	13
	Δωμάτια	0	336	28	234	0	598
	Κλίνες	0	662	59	432	0	1.153
Δυτικός Τομέας Αθηνών	Μονάδες	0	0	0	9	2	11
	Δωμάτια	0	0	0	315	41	356
	Κλίνες	0	0	0	586	78	664
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	Μονάδες	21	59	64	65	48	257
	Δωμάτια	4.305	5.363	3.319	2.217	1.095	16.299
	Κλίνες	8.154	9.946	5.925	4.002	2.205	30.232
Νησιά Αττικής	Μονάδες	3	24	50	76	44	197
	Δωμάτια	85	560	1.294	1.629	649	4.217
	Κλίνες	171	1.073	2.449	3.090	1.298	8.081
Νότιος Τομέας Αθηνών	Μονάδες	2	15	10	18	3	48
	Δωμάτια	400	1.087	572	610	59	2.728
	Κλίνες	843	2.077	1.037	1.056	110	5.123
Πειραιάς	Μονάδες	1	2	7	23	10	43
	Δωμάτια	77	57	450	860	238	1.682
	Κλίνες	125	116	815	1.543	508	3.107
Σύνολο	Μονάδες	38	127	157	241	112	675
	Δωμάτια	6.594	9.962	7.063	7.327	2.181	33.127
	Κλίνες	12.640	19.238	13.118	13.518	4.385	62.899
		0	8	8	8	5	9

Σύμφωνα με στοιχεία της INSETE Intelligence ο πίνακας 24μας δείχνει τα ενοικιαζόμενα δωμάτια τουριστών στον νομό Αττικής το έτος 2019. Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενα κεφάλαια η Αττική προσφέρει στον τουρίστα να έρθει και στην περιφέρεια μέσα στην πόλη και στα κοντινά νησιά. (Πηγή: ΜΗΤΕ, Επεξεργασία INSETE Intelligence)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ						
Ενοικιαζόμενα δωμάτια 2019						
Ενότητα		4K	3K	2K	1K	Σύνολο
Νήσων	Μονάδες	53	113	302	133	601
	Δωμάτια	471	1.053	2.207	735	4.466
	Κλίνες	1.092	2.359	4.844	1.641	9.936
Κεντρικού Τομέα Αθηνών	Μονάδες	44	1	4	12	61
	Δωμάτια	489	15	21	65	590
	Κλίνες	1.209	19	70	166	1.464
Πειραιώς	Μονάδες	2	3	25	31	61
	Δωμάτια	13	22	155	177	367
	Κλίνες	31	50	318	357	756
Ανατολικής Αττικής	Μονάδες	4	12	5	3	24
	Δωμάτια	28	112	28	25	193
	Κλίνες	67	288	62	44	461
Βόρειου Τομέα Αθηνών	Μονάδες	12	2	1	0	15
	Δωμάτια	149	16	11	0	176
	Κλίνες	308	40	28	0	376
Νοτίου Τομέα Αθηνών	Μονάδες	7	0	0	0	7
	Δωμάτια	47	0	0	0	47
	Κλίνες	119	0	0	0	119
Δυτικής Αττικής	Μονάδες	1	2	1	1	5
	Δωμάτια	5	15	3	6	29
	Κλίνες	20	30	7	18	75
Δυτικού Τομέα Αθηνών	Μονάδες	1	0	0	0	1
	Δωμάτια	9	0	0	0	9
	Κλίνες	17	0	0	0	17
Σύνολο	Μονάδες	124	133	338	180	775
	Δωμάτια	1.211	1.233	2.425	1.008	5.877
	Κλίνες	2.863	2.786	5.329	2.226	13.204

Σύμφωνα με στοιχεία της INSETE Intelligence ο πίνακας 25 μας δείχνει διεθνείς αεροπορικές αφίξεις και αεροπορικές αφίξεις εσωτερικού το έτος 2019. Συγκριτικά με τα Κύθηρα που είναι από τους πιο γνωστούς νησιωτικούς προορισμούς, η Αθήνα μαζεύει περισσότερους επισκεπτόμενους γιατί προσφέρει τις ανέσεις μιας πόλης συν τις κοντινές παραλίες που βρίσκονται κοντά σε αυτήν ενώ στα νησιά περιορίζονται οι επιλογές. Άλλος ένας λόγος που μαζεύει κόσμο είναι ότι στα νησιά μπορεί κανείς να απολαύσει τις διακοπές του καλύτερα σε καλοκαιρινούς μήνες και όχι τους χειμερινούς σε σχέση με την πόλη. (Πηγή: ΥΠΑ, Επεξεργασία INSETE Intelligence)

	Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις			Αεροπορικές αφίξεις εσωτερικού			
	Αθήνα	Κύθηρα	Σύνολο	Αθήνα	Κύθηρα	Σύνολο	
2019	6.412.591	2.116	6.414.707	2019	3.973.656	16.186	3.989.842
Ιανουάριος	271.630	0	271.630	Ιανουάριος	228.675	456	229.131
Φεβρουάριος	251.571	0	251.571	Φεβρουάριος	224.973	465	225.438
Μάρτιος	356.299	0	356.299	Μάρτιος	259.746	549	260.295
Απρίλιος	511.163	45	511.208	Απρίλιος	276.237	988	277.225
Μάιος	593.359	300	593.659	Μάιος	353.056	1.191	354.247
Ιούνιος	699.035	395	699.430	Ιούνιος	399.476	2.376	401.852
Ιούλιος	864.861	435	865.296	Ιούλιος	456.239	3.419	459.658
Αύγουστος	876.070	528	876.598	Αύγουστος	478.408	3.172	481.580
Σεπτέμβριος	734.112	413	734.525	Σεπτέμβριος	429.909	1.862	431.771
Οκτώβριος	563.672	0	563.672	Οκτώβριος	361.969	813	362.782
Νοέμβριος	390.904	0	390.904	Νοέμβριος	262.558	428	262.986
Δεκέμβριος	299.915	0	299.915	Δεκέμβριος	242.410	467	242.877

Σύμφωνα με στοιχεία της INSETTE Intelligence ο πίνακας 26 μας δείχνει την κίνηση κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι του Πειραιά από το έτος 2013 μέχρι το 2019. Παρότι υπάρχουν κάποιες μεταβολές στις κινήσεις, οι επιβάτες δεν πέφτουν και πολύ που σημαίνει παρότι έγιναν λιγότερα ταξίδια προς τον Πειραιά κάποιες χρονιές ο αριθμός των επιβατών ήταν μεγάλος τις περισσότερες χρονιές. (Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδας, Επεξεργασία INSETTE Intelligence)

Κίνηση Κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι του Πειραιά							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Κρουαζιερόπλοια	711	606	621	625	576	524	622
% μεταβολή		-14,8%	2,5%	0,6%	-7,8%	-9,0%	18,7%
Επιβάτες	1.302.581	1.055.556	980.149	1.094.135	1.055.559	961.632	1.098.091
% μεταβολή		-19,0%	-7,1%	11,6%	-3,5%	-8,9%	14,2%

Σύμφωνα με στοιχεία της INSETE Intelligence ο πίνακας 27 μας δείχνει τις επισκέψεις των τουριστών σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους στον νομό Αττικής από το έτος 2010 με 2018. Σε συνδυασμό με την απόκτηση γνώσεων και την ξεκούραση οι τουρίστες έχουν πολλές επιλογές να επισκεφθούν σε σύγκριση με τα χωρία και τις κωμοπόλεις όπου περιορίζονται οι αρχαιολογικοί χώροι. (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία INSETE Intelligence)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ : Επισκέπτες σε Μουσεία / Αρχαιολογικούς χώρους 2010-2018										
Περιφέρεια		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	Μουσεία	2.079.173	1.825.963	1.660.555	1.743.523	2.162.221	2.295.545	2.155.754	2.518.113	2.733.790
Αττική	Αρχαιολογικοί χώροι	1.643.802	2.118.965	2.318.243	2.772.044	3.618.412	4.145.093	3.960.512	4.910.124	5.611.977

